

LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA EN LES ELECCIONS VALENCIANES DE 2011

Josep À. Mas Castells*

Eva M. Mestre Mestre**

Resum

En aquest article s'analitzen les propostes en matèria de política lingüística dels grups polítics que van obtenir representació a les Corts Valencianes en les eleccions de maig de 2011, gran part de les quals tenen el seu origen en el document *Propostes d'Escola Valenciana per als programes electorals*. Des d'una perspectiva sociolingüística, s'estudiarà l'abast de les propostes, dins del marc de la política lingüística valenciana de les darreres dècades. En el cas de les coalicions que no han tingut responsabilitats de govern autonòmic, el comparatisme es durà a terme tant amb les propostes dels majoritaris com amb la política lingüística efectiva, dibuixant així el mapa de la política lingüística possible al País Valencià en un termini mitjà.

Paraules clau: política lingüística; plurilingüisme; programes electorals; País Valencià.

LANGUAGE POLICY IN THE 2011 VALENCIA ELECTIONS

Abstract

*This article analyzes the proposals having to do with language policy put forward by the political groups that won seats in the Valencian Parliament in the May 2011 elections. Most of these proposals originated in a document entitled *Propostes d'Escola Valenciana per als programes electorals* (Valencian School Proposals for Electoral Platforms). The article examines the scope of the proposals within the framework of the Valencian language policy of recent decades, and does so from a sociolinguistic perspective. In the case of those coalitions that have not been represented in the Valencian government, a comparison is made both with respect to the proposals of the majority parties and to current language policy. In this way, the article maps out the language policy that is possible in Valencia in the medium term.*

Key words: language policy; multilingualism; electoral platforms; Valencia.

* Josep À. Mas Castells, professor Contractat Doctor del Departament de Lingüística Aplicada de la Universitat Politècnica de València, jamas@upv.es

** Eva M. Mestre Mestre, professora Col·laboradora del Departament de Lingüística Aplicada de la Universitat Politècnica de València

Article rebut el 25.06.2013. Avaluació cega: 31.07.2013. Data d'acceptació de la versió final: 06.11.2013.

Citació recomanada: MAS CASTELLS, Josep A.; MESTRE MESTRE, Eva M. «La política lingüística en les eleccions valencianes de 2011», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 60, 2013, p. 125-153, DOI: 10.2436/20.8030.02.33

Sumari

1 Introducció: la política lingüística valenciana

2 Propostes en els programes electorals

2.1 Àmbit polític i administratiu

2.2 Àmbit social

2.3 Àmbit de la comunicació i la cultura

2.4 Àmbit educatiu

3 Resultats

4 Conclusions

5 Epíleg

6 Bibliografia

1 Introducció: la política lingüística valenciana

La política lingüística que s'ha dut a terme al País Valencià des de la restauració de la democràcia a l'Estat espanyol ha estat clarament insuficient i, fins i tot, contraproductiu en més d'una ocasió. És clar que els dos adjectius, insuficient i contraproductiu, tenen sentit si partim de la base que el que s'ha pretès en aquest període és assolir algun objectiu de normalització lingüística, ni que siga el *mínim*, que consisteix a garantir que els ciutadans, si ho desitgen, puguen viure en català (Branchadell 1996: 31). Els objectius *feble i fort*, segons els quals el català seria la llengua pròpia de totes les institucions i tothom viuria en català, respectivament, és evident que no se'ls ha plantejat mai cap govern. Les dades són contundents: el País Valencià és l'autonomia amb llengua pròpia amb menor desenvolupament normatiu de tot l'Estat espanyol (Bodoque 2011: 161), i els nivells de competència lingüística i ús del valencià assenyalen una clara regressió des de 1995, amb l'única excepció de les competències escrites, gràcies a la incorporació de la llengua a l'ensenyament, especialment en educació primària (AVL 2005a).

No és estrany, doncs, que molts estudis (Alcaraz *et al.* 2004, Esteve 2004, Bodoque 2009 i 2011) arriben a la conclusió que realment no hi ha hagut mai la intenció d'aplicar polítiques efectives de suport al valencià, de normalitzar la llengua: les mesures polítiques, quan han estat favorables, han estat de mera promoció. La combinació d'uns governs poc favorables amb uns grups de pressió actius però minoritaris, hauria donat com a resultat aquest tipus de política lingüística segons Anselm Bodoque, un dels pocs estudiosos de la sociolingüística valenciana des de la ciència política:

		Govern autonòmic		
		<i>Favorable</i>	<i>Poc favorable</i>	<i>Gens favorable</i>
Sectors socials o polítics	<i>Importants</i>	Normalització	Recuperació	
	<i>Poc importants</i>	Recuperació	Promoció	Reconeixement formal
	<i>Gens importants</i>		Promoció limitada	Ignorància

Figura 1. Tipus de polítiques lingüístiques autonòmiques (Bodoque 2011: 146).

Cal subratllar que aquesta anàlisi permet parlar d'un únic model de política lingüística valenciana, tot i que el Consell valencià ha estat ocupat per diversos governs del PSPV-PSOE (1983-1995) i del PP (1995-actualitat). La feblesa i la manca de planificació lingüística seriosa i efectiva caracteritzarien aquest model, centrat en l'educació i "que presta escassa atenció a àrees d'actuació essencials per garantir els drets lingüístics o l'extensió de l'ús i el prestigi social de la llengua" (Bodoque 2011: 160-161). Vegem-ne la caracterització:

1. Àmbit educatiu. Ha estat "l'eix central de la política lingüística valenciana" i, per tant, és on més conflictes i divergències hi ha entre les forces polítiques. Aquestes diferències es van assuavir en un primer moment amb l'arribada del PP al poder al 1995, quan els conservadors van acceptar el model de programes d'educació bilingüe —tot i que van deixar de promocionar-los activament. Com veurem en aquest article, el PP va trencar el consens en aquesta matèria —cal repetir-ho: l'única amb algun avanç normalitzador considerable— en la darrera campanya electoral.
2. Àmbit del govern i de l'administració. Ben lluny de l'objectiu feble de la normalització lingüística, les mesures en aquest àmbit s'han limitat a "tractar d'atendre en valencià els ciutadans que fan servir aquesta llengua, a valorar-ne el coneixement com a *mèrit per a la promoció* interna i a potenciar *cursos voluntaris* de valencià per als treballadors públics" (Bodoque 2011: 156).¹ Hi ha hagut algunes

¹ El subratllat és nostre. Posa de manifest el contrast entre el capteniment dels governs valencians i la reclamació de l'anomenat *requisit lingüístic* per a l'accés a la funció pública per part de les entitats culturals i d'alguns grups polítics, com veurem.

àrees encara més fosques, com la policia o la justícia. Quant a la toponímia, s'ha deixat en general en mans de la iniciativa municipal.

3. Àmbit social i dels usos privats. Hi ha hagut algunes campanyes de promoció i conscienciació social i ajudes a la retolació d'empreses i serveis. Una diferència considerable entre els governs valencians és que el PP va eliminar les subvencions a mitjans de comunicació escrits o locutats en valencià –generalment crítics amb aquest govern. Recentment, l'AVL ha assumit parcialment aquesta tasca i convoca ajudes anuals per al sector. Esment especial mereix la RTVV, des de l'incompliment primerenc de l'objectiu de promoció de la llengua al desastre de la gestió actual (vegeu, per exemple, el capítol “Crònica d'un desfici” de Xambó, 2001: 149-159, premonitori de la situació actual).
4. Drets lingüístics. El desplegament normatiu en aquest punt ha estat quasi nul. De fet, la mateixa Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983), que havia de ser el fonament del marc jurídic garantista dels drets, va ser considerada poc ambiciosa ja d'entrada per alguns sociolingüistes: Pitarch (1984) denunciava que la LUEV abandona la normalització lingüística i només aspirava a ser un catàleg d'usos *oficials* i *normals*. Ja s'ha dit que els únics avanços palpables s'han donat en el món educatiu, del qual es van fer dependre els organismes (direccions generals, etc.) relacionats amb la política lingüística des de bon començament. No és, doncs, casualitat que l'únic dret lingüístic pròpiament dit que apareix al nou Estatut d'Autonomia siga el de rebre ensenyament en valencià (Teodoro 2008: 132).
5. Polítiques *sobre* la llengua. Les polítiques sobre el nom, l'entitat, i el model lingüístic formal han concentrat “un gran nombre d'energies polítiques i socials al País Valencià” (Bodoque 2011: 158). En tractar-se d'un àmbit amb poca repercussió directa sobre l'ús efectiu de la llengua, la pugna ideològica sobre aquests punts s'ha qualificat sovint (de Ninyoles 1971 a Casesnoves 2010, per exemple) de ‘cortina de fum’ per tal de desviar l'atenció del veritable conflicte lingüístic entre castellà i valencià i fer aparèixer el català, la catalanització del valencià, com la veritable amenaça. Entre els darrers episodis, hi ha la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua que, paradoxalment per a alguns, va emetre l'històric dictamen que fixa que valencià i català són la mateixa llengua (AVL 2005b) i la insistència en el nom i els referents privats valencians del nou Estatut d'Autonomia (Teodoro 2008: 129-130).

Així, les diferències entre els governs socialistes i els populars es poden entendre com a matisos d'un mateix model. Fins i tot en l'entitat de la llengua, la distància no és tan gran com es pot esperar –entre un sí i un no– sinó que aquests partits fins ara s'han mogut en un espai d'ambigüitat, que *suggerix* una percepció unitària per part del Partit Socialista i secessionista per part del Partit Popular (Bodoque 2011: 159-160). Altres autors han distingit etapes diferents segons el partit en el govern, però sense que la valoració global de la política lingüística valenciana divergisca gaire. Així, Pradilla (2004, 2008, 2011) usa els termes *infraplanificació lingüística* i *contraplanificació lingüística* per a designar l'etapa socialista i la *popular* respectivament. També Marí s'inclina per un tractament diferenciat de l'etapa del PP, atès que la “laxitud en l'ús oficial del valencià, la desatenció de les demandes d'ensenyament en valencià i la reducció de les escasses mesures de foment del seu ús mediàtic i social fan témer un declivi difícilment reversible” (Marí 2011: 91).²

Siga com siga, resulta evident que un canvi considerable en la política lingüística valenciana només serà possible amb la participació de més actors dels que fins ara l'han protagonitzada. La Coalició Compromís (CC) i Esquerra Unida del País Valencià (EUPV), presents al parlament i més permeables a les propostes de l'anomenada *societat civil*, hi podrien tindre un paper decisiu, en un futur que les enquestes mediàtiques els presenten més positiu que mai. A més, la major part de les seues propostes tenen un mateix origen: el document *Propostes d'Escola Valenciana per als programes electorals* (PEVPE) que la Federació Escola Valenciana (FEV) va presentar a principis de l'abril de 2011. També el PSPV-PSOE s'hi va sumar oficialment, la qual cosa té una importància social i històrica considerable: suposa l'assumpció d'un acord suprapartidista

2 Cal afegir a aquest capteniment en el govern autonòmic, els continus entrebancs als serveis lingüístics municipals que du a terme aquest partit (Minguet 2005).

en matèria lingüística, tal com la mateixa associació cívica i altres actors socials demanaven.

Les propostes de PEVPE es divideixen en quatre àmbits, en els quals es poden encabir també les de tots els programes electorals, i que prendrem, doncs, com a base de l'anàlisi: àmbit polític i administratiu (PA), àmbit social (SO), àmbit de la comunicació i la cultura (CC) i àmbit educatiu (ED). A l'hora de sistematitzar l'anàlisi de les propostes, hem establert un codi que permet identificar el partit polític que suporta la proposta: Partit Popular (PP), PSPV-PSOE (PS), Coalició Compromís (CC) i Esquerra Unida (EU) i l'àmbit al qual correspon la proposta, a més del número que la identifica en tots els casos. La següent taula recull les propostes del PEVPE, agrupades per àmbits i seguint la numeració que apareix en el document, que usarem també en aquest article.

N.	PROPOSTA	
1	Adscriure a Presidència de la Generalitat la Secretaria Autònoma de Política Lingüística per garantir una política transversal de normalització i per ampliar el seu àmbit d'actuació, que no es pot limitar a l'educació i la cultura	PA
2	Impulsar la Llei de política lingüística valenciana que aprofundisca en les línies traçades per la Llei d'ús i ensenyament del valencià i faça especial incidència en l'ús social de la llengua.	PA
3	Crear el Consell Social de la Llengua com a organisme de participació social i consulta en l'impuls de polítiques lingüístiques. Aquest Consell ha de tindre un paper protagonista en el disseny d'aquestes iniciatives. Estarà format per les institucions, organismes i entitats que treballen en l'àmbit de la llengua.	PA
4	Crear i dotar adequadament oficines locals, mancomunals o comarcals de promoció de l'ús del valencià, així com impulsar una xarxa que les coordine.	PA
5	Garantir per al valencià un model lingüístic respectuós i sense exclusions amb les diferents varietats de la llengua parlada en el conjunt del territori lingüístic.	PA
6	Integrar la Generalitat Valenciana en la Fundació Institut Ramon Llull per millorar la promoció exterior de la llengua i la cultura valencianes.	PA
7	Creació de l' Oficina de Drets Lingüístics de la Generalitat Valenciana per garantir el compliment de la Llei de política lingüística. L'Oficina oferirà les eines necessàries pel compliment de la norma i també ha de tindre capacitat sancionadora.	PA
8	Valencianitzar la totalitat dels avisos, les publicacions i les activitats de les administracions públiques.	PA
9	Aplicar polítiques que asseguren l'atenció dels drets lingüístics dels ciutadans en l'àmbit de l'administració de justícia, de manera que l'ús oral i escrit del valencià en tots els actes judicials tinga plena normalitat.	PA
10	La normalització total de l'ús del valencià en els notaris i registradors, facilitant models normativitzats d'escriptures i documents públics.	PA
11	Dotar tots els àmbits de l'administració de serveis lingüístics.	PA
12	Oferir, amb finançament públic i en un horari adequat, el nombre suficient de cursos de valencià per a tots els treballadors i treballadores de l'administració pública i de les empreses privades que atenguen serveis públics.	PA
13	Aconseguir l'homologació recíproca dels certificats i titulacions de coneixement lingüístic com també les denominacions oficials que rep la llengua en les diferents administracions autonòmiques de tot l'àmbit lingüístic.	PA
14	Promoure des de l'administració pública l'elaboració d'estudis sociolingüístics en col·laboració amb les universitats valencianes i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i actualitzar-los periòdicament.	PA
15	Coordinar els plans de normalització i ús amb les comunitats autònomes amb què compartim la llengua pròpia.	PA
16	Potenciar la col·laboració entre l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i l'Institut d'Estudis Catalans per treballar conjuntament en la normativització de la llengua segons el model policèntric convergent avalat per ambdues entitats.	PA
17	Impulsar amb accions positives l'ús del valencià en tots els àmbits de la societat, amb especial incidència en el comerç i les relacions professionals.	SO
18	Donar suport al Voluntariat pel valencià, generalitzant els exemples que funcionen facilitant convenis de col·laboració amb associacions d'immigrants.	SO
19	Afavorir les entitats socials, mitjançant convenis i convocatòries públiques, que treballen eficaçment i a tot el territori valencià per l'ús del valencià.	SO
20	Impulsar que les confessions religioses donen un impuls decidit al procés de valencianització de les seues activitats.	SO
21	Dotar de suport econòmic adequat a les activitats de promoció i ús del valencià impulsades pels diferents col·lectius i entitats (associacions musicals, excursionistes, esportives, artístiques, etc.)	SO
22	Valencianitzar la senyalització viària i la retolació pública.	SO

23	Organitzar campanyes ciutadanes d'informació i sensibilització sobre els drets lingüístics.	SO
24	Realitzar campanyes informatives i de promoció del valencià a l'estranger, especialment en els països amb els quals mantenim unes relacions econòmiques i turístiques més estretes.	SO
25	Crear una normativa per tenir l'etiquetatge dels productes o serveis en valencià.	SO
26	Crear l' Institut Valencià d'Indústries Culturals per executar les polítiques en aquest sentit, que han de prestar especial atenció a l'ús i foment del valencià.	CC
27	Complir els preceptes de la Llei de creació de Ràdio Televisió Valenciana perquè l'ens exercisca el seu paper de normalització lingüística i motor de la indústria cultural valenciana en llengua pròpia.	CC
28	Garantir la plena valencianització de Ràdio Televisió Valenciana i de les connexions territorials que realitzen la resta de televisions i ràdios, tant públiques com privades.	CC
29	Incentivar l'ús del valencià en els mitjans de comunicació.	CC
30	Potenciar els programes educatius i d'entreteniment en valencià a les diferents televisions comarcals i locals.	CC
31	Creació del canal de televisió públic Parla'm d'aprenentatge del valencià.	CC
32	Aconseguir que les emissions dels mitjans de comunicació de tot l'àmbit lingüístic siguin accessibles des de qualsevol punt del territori.	CC
33	Donar suport econòmic a tota la premsa escrita en valencià tant si és en suport paper o digital.	CC
34	Donar suport a l'edició del llibre en valencià.	CC
35	Promoure campanyes per incentivar la lectura en valencià.	CC
36	Donar suport a les empreses de producció i distribució audiovisual en valencià.	CC
37	Crear circuits culturals d'exposició de productes culturals en valencià en àmbits com el cinema, la música, el teatre i altres activitats a tot el territori, fomentant la col·laboració entre programadors públics i privats.	CC
38	Donar suport a l'edició de música en valencià.	CC
39	Donar suport a l'exhibició de teatre en valencià.	CC
40	Fomentar la creació d'un programari informàtic propi <i>lliure (afegit per EUPV)</i> i prioritzar-ne l'ús.	CC
41	Incentivar la creació de productes culturals en valencià en qualsevol suport tecnològic.	CC
42	Assumir el document « L'escola valenciana. Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu valencià », i promoure i dinamitzar el bon funcionament dels Programes d'Educació Bilingüe.	ED
*43	Els manaments legals, i les directrius a seguir per la inspecció educativa i els centres de professorat i recursos a tots els nivells, donaran especial prioritat als programes educatius que tinguen el valencià com a llengua base d'aprenentatge.	ED
44	Cal promocionar més l'ensenyament i ús del valencià als territoris de predomini lingüístic castellà per cohesionar socialment la ciutadania valenciana.	ED
45	Creació de la plataforma digital educativa valenciana.	ED
46	Garantir la total normalització lingüística de l'administració educativa	ED
*47	Garantir l'ensenyament en valencià en tots els centres educatius tant públics com concertats.	ED
*48	Garantir la continuïtat de l'ensenyament en valencià en tots els nivells educatius, des de l'educació Infantil fins a la universitària, i en totes les modalitats d'ensenyament que imparteixen.	ED
49	Catalogació bilingüe dels llocs de treball d'educació secundària, seguint els mateixos criteris que hi ha actualment a Primària per als concursos de trasllats.	ED
50	Perfilar lingüísticament els llocs de treball de tots els centres universitaris.	ED
*51	Exigir que la inspecció educativa vetlle pel compliment de les normes que regulen els programes d'educació bilingüe i per la correcta aplicació del requisit i la capacitat lingüística.	ED
*52	Avaluar periòdicament la competència lingüística dels programes d'educació bilingües i els seus resultats i fer-los públics.	ED
53	Assegurar l'adequada competència lingüística de tot el professorat al si dels plans de formació permanent i, quan calga, posar en marxa plans de xoc de manera urgent.	ED
54	Promoure i donar suport als equips que elaboren i editen materials didàctics en valencià.	ED
55	Donar suport a les Associacions de Pares i Mares d'Alumnes (AMPA) i a les iniciatives i actuacions que impulsen a fi d'aconseguir una escola pública, valenciana i de qualitat.	ED
56	Dotar els serveis d'ensenyament del valencià (Junta Qualificadora, Serveis de normalització i promoció lingüística, Servei d'ensenyament en valencià) amb més recursos humans, materials, econòmics i organitzatius per a desenvolupar eficaçment les tasques que tenen encomanades.	ED

57	Elaborar plans i programes d'iniciació, coneixement i ús en valencià per a adults, tenint en compte especialment les persones nouvingudes.	ED
58	Elaborar plans i xarxes d'activitats extraescolars que reforcen l'aprenentatge del valencià.	ED
59	Donar suport econòmic a les associacions o entitats de ciutadans nouvinguts per tal que fomenten la seua llengua i cultura.	ED

Taula 1. Propostes del PEVPE.

2 Propostes en els programes electorals

2.1 Àmbit polític i administratiu

En aquest àmbit, hem organitzat les propostes en quatre temàtiques diferenciades, que es poden trobar en totes les propostes analitzades: les polítiques referides a les institucions públiques i el funcionariat, el model de llengua que es defensa, les qüestions relacionades amb el simbolisme i la identitat i, finalment, la normativa relativa a les certificacions de coneixements lingüístics.

Dins el primer grup, les polítiques destinades a l'administració i el funcionariat, el PP proposa:

PP.PA.01. "Fomento del uso del valenciano por las instituciones públicas y sus trabajadores." (p. 316).

PP.PA.02. "Prestaremos asesoramiento legal y administrativo en asuntos de derechos lingüísticos." (p. 316).

PP.PA.03. "Acordaremos un nuevo impulso del Valenciano que incremente su "visibilidad" en todos los aspectos, especialmente en la confección de un Reglamento de Uso para la Administración, sencillo pero eficaz." (p. 316).

PP.PA.04. "Estableceremos un convenio con el SERVEF para que haya oferta de cursos en valenciano como parte de la formación de los trabajadores." (p. 316).

PP.PA.05 "Con la colaboración de la Academia Valenciana de la Llengua (AVL) editaremos un Libro de Estilo para las Administraciones Públicas como herramienta de promoción de la lengua y patrón de documentos administrativos." (p. 316).

En cap de les propostes s'especifica com es materialitzarà el suport al valencià. No hi ha propostes concretes d'organismes, eines, etc. De fet, s'hi entrelliga una certa condescendència, que evidencia que per al PP aquesta no és una qüestió central, però fa una "concessió" als sectors que sí que ho consideren així. Ho podem deduir de la redacció de les propostes: "Fomento del uso", "para que haya oferta de cursos en valenciano". A més, afegeixen un "asuntos de derechos lingüísticos" que no necessàriament té relació (només) amb el valencià. Tal com està formulada i tenint en compte altres passatges del programa electoral, aquesta proposta podria anar destinada a protegir els parlants tant del valencià com del castellà. Ens remetem a la coneguda anàlisi de l'*estratègia bilingüista* (Ninyoles 1969), que posa al mateix nivell dos llengües que no ho estan, amb la intenció de perpetuar l'avantatge de l'una sobre l'altra.

Davant la tercera proposta, el qüestionament és evident: com és que en quasi vint anys de govern el PP no s'ha plantejat la necessitat de fer cursos de valencià com a via per trobar una feina al País Valencià o per millorar la qualificació de les persones ocupades? La darrera proposta dirigida a l'administració i els funcionaris consisteix en la creació d'un llibre d'estil i és la més concreta del programa del PP. No obstant això, la seua necessitat i urgència són qüestionables, atesa l'existència de manuals i llibres d'estil que ja estan sent usats en les administracions de tot l'àmbit lingüístic. Paradoxalment, és l'única que s'ha dut a terme.³

3 Vegeu, per exemple <http://www.vilaweb.cat/noticia/3856961/20110305/lavl-publica-manual-resoldra-dubtes-funcionaris-usuaris.html>

La següent proposta ens remet als primers anys de la transició, quan es va fer un esforç important per senyalitzar els carrers i les vies en valencià i per recuperar la toponímia tradicional. De fet, s'ha fet un llarg recorregut en aquest sentit en els últims 30 anys i molts pobles han recuperat els seus noms primers i els han consolidat en valencià des de 1979. D'altra banda, entre les competències de l'AVL es troba, textualment "Fixar, a sol·licitud de la Generalitat, les formes lingüístiques correctes de la toponímia i de la resta de l'onomàstica oficial de la Comunitat Valenciana, per a la seua aprovació oficial".⁴ No sembla, doncs, que aquest àmbit siga un dels més necessitats de regulació governamental.

PP.PA.06 "Aprobaremos un Reglamento de Toponimia y otro de señalética, que además de la misma promoción en sí, ayudará a la recuperación y fijación de términos tradicionales." (p. 316).

La darrera proposta del PP que analitzarem aquí, es refereix a les certificacions de coneixement lingüístic. Es pot qualificar, directament, de sarcasme: es tracta de reconèixer els títols de llenguatge específic que atorga la mateixa conselleria(!). Ostentosa, no es fa cap al·lusió a certificats obtinguts en altres zones del territori lingüístic, de manera coherent amb l'estratègia d'*estranyament lingüístic* (Bodoque 2011: 161) o d'*aïllacionisme particularista* (Pradilla 2005) del valencià respecte de la resta de la llengua que practica aquest partit.

PP.PA.07. "Valoraremos los certificados específicos de Lenguaje Administrativo, Lenguaje en los Medios de Comunicación y Corrección de Textos." (p. 316)

El PEVPE estableix, abans d'entrar en les categories esmentades més amunt, una primera acció que vincula la política lingüística a la presidència de la Generalitat (1). És una clara manera de donar-li visibilitat i importància, per tal d'aconseguir polítiques transversals. Aquesta política s'ha d'alimentar amb estudis sociolingüístics, que també han de servir per fer-ne seguiment. El fet que això s'explícite en una proposta (14) deu tindre la intenció de subratllar l'escassetat d'aquests estudis durant els governs del PP valencià: l'*apagada demolingüística* que denunciava Pradilla (2008: 115). L'estratègia és evident: si no hi ha dades que demostren un problema, no hi ha problema. També es refereixen a l'organització de l'administració, dins aquest subàmbit d'institucions i funcionariat, les propostes 3 i 4, que plantegen dotar de recursos tots els ens dedicats a la promoció lingüística i la coordinació de tots els esforços a través de la creació d'un Consell Social de la Llengua.

Algunes propostes fan palesa la preocupació de garantir els drets lingüístics a tots els àmbits de l'administració pública (9 i 10) i també per a l'àmbit privat, a través d'una oficina amb capacitat sancionadora (7). Aquestes propostes són un clar pas endavant en relació amb els plantejaments actuals, ja que introdueixen l'obligatorietat de l'ús i la capacitat sancionadora. De més a més, van encaminades inequívocament a garantir els drets de la població que amb més freqüència els veu conculcats: els parlants de la llengua minoritzada.

Amb aquest objectiu, hi ha també una sèrie de propostes que expliciten l'increment dels recursos destinats al valencià en totes les administracions i a diferents nivells. Així, l'11 compromet a dotar tota l'administració de serveis lingüístics i la 12 estableix la formació lingüística obligatòria dels funcionaris per a garantir l'atenció en valencià. Una mena de requisit lingüístic parcial, en una administració francament deficitària en personal amb competència lingüística.

El model de llengua, el segon aspecte que distingim en aquest àmbit, es tracta en les propostes 5 i 16, que empra la coneguda fórmula de "model policèntric convergent". Les dos fan explícita la voluntat de donar suport a un model lingüístic respectuós amb la varietat pròpia alhora que no massa distanciat de la resta de varietats ni dels treballs codificadors que es duen a terme fora de les fronteres valencianes. Això impugnaria el *model autonomista* (Pradilla 2008) o *particularista* (Mas 2008, Bodoque 2011) que impulsa el PP.

4 La tasca de l'AVL en aquest punt es veu reflectida, per exemple, al Butlletí núm. 13 i al núm. 14, que es fan ressò de les correccions de toponímia valenciana que Google maps i Nokia han dut a terme en les seues aplicacions per indicació de la institució [<http://www.avl.gva.es/va//gabinete-de-comunicacion/butletti>]

L'esment de les dos institucions amb capacitat codificadora oficial, l'AVL i l'IEC, suposa una visualització de la normalització lingüística en el seu conjunt. Si hi afegim la inclusió en la Fundació Institut Ramon Llull (6), el contrast amb el capteniment dels conservadors, però també amb l'ambigüitat dels governs socialistes, és evident en aquest pla simbolicoidentitari de les polítiques sobre la llengua.

Pel que fa al quart aspecte, trobem la proposta d'homologació de certificats i títols de competència lingüística de tot l'àmbit lingüístic (13). A més, s'hi planteja una voluntat d'acord per a fixar una mateixa denominació oficial de la llengua en les diferents administracions, la qual cosa evitaria, sens dubte, el ball d'homologacions i deshomologacions de títols i certificats de llengua catalana que es repeteix estacionalment entre l'autonomia valenciana i la resta de l'àmbit lingüístic.

Seguidament, analitzarem les propostes del PSPV-PSOE, que assumeix 12 de les 16 propostes del PEVPE en l'àmbit polític i administratiu. Seguint l'esquema d'anàlisi, esmentarem primer les que es refereixen a les institucions i el funcionariat, i comentarem en primer lloc les que recull literalment, després les que modifica, les que afegeix i finalment les que exclou. En el primer grup tenim les propostes 3, 4, 11 i 12, referides totes a la creació d'oficines, serveis i cursos per a funcionaris que faciliten l'ús del valencià en l'àmbit administratiu. Destaquem l'aposta per la creació del Consell Social de la Llengua (3), que supera les fronteres d'aquest àmbit i suposa una certa transversalitat en la tasca normalitzadora. També hi ha la 14, referida a la necessitat d'estudis sociolingüístics, ja comentada adés.

Quant a les propostes que no es prenen de manera literal, hi ha un parell de modificacions clarament a la baixa. Així, les propostes 8 i 10 passen de la formulació inicial "Valencianitzar la totalitat" i "normalització total" a sengles "Afavorirem l'ús".

PS.PA.01 "Afavorirem l'ús del valencià en l'Administració Pública". (p. 146)

PS.PA.02 "Afavorirem l'ús del valencià en l'Administració de Justícia, amb la normalització de l'ús del valencià a les notaries i els registres posant a la seua disposició models normativitzats d'escriptures i documents públics. (p. 146)

Hem d'esmentar també ací la proposta 2 del PEVPE, referida a la Llei d'Ús. El PSPV-PSOE la inclou dins l'àmbit educatiu del seu programa i, per tant, s'entén que només es refereix a aquest àmbit.

PS.PA.03 "Impulsarem decididament la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, que va ser aprovada per unanimitat a les Corts gràcies al consens de tota la societat valenciana." (p. 149).

Les propostes que exclou el PSPV-PSOE (1, 2, 7) tenen a veure amb una gestió de la política lingüística que fa explícita la necessitat de defensar els drets lingüístics dels parlants de la llengua minoritzada, incloent-hi el desenvolupament d'una llei. El comentari és pertinent si es té en compte que aquest partit inclou com a proposta nova en aquest subàmbit la següent que, en una lectura literal, posa al mateix nivell les dificultats que puguin tindre un valencianoparlant i un castellanoparlant a l'hora de dirigir-se a l'administració pública (l'*estratègia bilingüista* esmentada més amunt):

PS.PA.04 "Assegurarem que qualsevol ciutadà puga rebre les comunicacions oficials o dirigir-se a l'Administració en la llengua oficial que desitge." (p. 146).

Entre les pròpies, cal esmentar que el PSPV-PSOE introdueix, en dos propostes diferents, una reivindicació antiga sobre el requisit lingüístic per a la funció pública, que a més, proposa com a mecanisme regulador de la classificació dels llocs de treball. Cal recordar que la nova Llei de la Funció Pública (10/2010, de 9 de juliol), que no l'inclou, va ser aprovada únicament amb els vots a favor del PSPV-PSOE i el PP:⁵

5 Pradilla (2008: 80-81) relata alguns episodis anteriors sobre el tema del requisit lingüístic.

PS.PA.05. “Modificarem la Llei de la Funció Pública per a establir el requisit lingüístic per a accedir a la funció pública valenciana i garantir així els drets lingüístics dels administrats.” (p. 146).

PS.PA.06. “Regularem el requisit lingüístic en la classificació dels llocs de treball i l’exercici de la funció pública.” (p. 146).

D’altra banda, el PSPV-PSOE aporta una proposta que suposaria la promoció de la llengua en un subàmbit que no preveu el PEVPE: l’administració estatal. Els drets lingüístics es relacionen amb la necessitat de promocionar el valencià a través d’acords de col·laboració —que no creen cap conflicte de competències.

PS.PA.07 “Durem a terme acords de col·laboració amb l’Administració depenent del Govern d’Espanya i amb les empreses públiques estatals per a impulsar l’ús del valencià i garantir els drets lingüístics de la ciutadania.” (p. 146).

Pel que fa al segon aspecte, el model de llengua que es defensa, el PSPV-PSOE assumeix literalment la proposta 5 del PEVPE i es compromet a *garantir* el model lingüístic convergent. Això és coherent amb els seus usos lingüístics (*aquest*, incoatiu en *-eix* al costat de formes més endodialectals com els subjuntius en *—a/-e*, i de lèxic privatiu com *xiquet*). A cavall entre la qüestió del model lingüístic i els aspectes simbolicoidentitaris, el PSPV afegeix les dos propostes següents relatives a l’AVL que, sens dubte, subratllen el seu compromís amb aquesta institució.

PS.PA.08 “Donarem suport a l’Acadèmia Valenciana de la Llengua perquè pugui tirar avant la funció que té encomanada sense ingerències ni imposicions polítiques i orientada pels principis de rigor acadèmic i científic.” (p. 147).

PS.PA.09 “Augmentarem el pressupost econòmic de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua perquè pugui ampliar les activitats que té assignades i millore la promoció exterior de la llengua i cultura valencianes.” (p.146).

Amb aquesta institució i amb cap altra, caldria afegir, perquè aquest partit no n’inclou cap que supose una relació amb altres territoris del domini lingüístic (6, 15, 16). Incloent-hi l’Institut Ramon Llull, tot i que aquest partit va impulsar la presència de molts municipis que conformen la Xarxa de Ciutats Valencianes Ramon Llull.

Finalment, en el breu apartat de les certificacions, cal dir que el PSPV-PSOE assumeix literalment la proposta 13 del PEVPE per a l’homologació recíproca de certificats i del nom de la llengua. El darrer aspecte és més cridaner, atès que aquest partit no ha usat mai oficialment cap altre terme que el de *valencià*, incloent-hi el programa electoral on hi ha la proposta (Mas 2012). Una altra mostra d’ambigüitat calculada.

De la seua banda, CC, recull totes les propostes plantejades al document del PEVPE, amb l’única excepció de l’adscripció a Presidència de la Secretaria Autònoma de Política Lingüística. És una absència destacable però que s’ha d’interpretar com una discrepància més aviat relativa a criteris d’organització administrativa. Recordem que entre les propostes que sí que assumeix CC hi ha la promulgació d’una Llei de política lingüística, la creació d’un Consell Social de la Llengua i totes les que subratllen la unitat de la llengua.

En aquest sentit, cal comentar el fet que CC fa seues les propostes sobre el model lingüístic (5 i 16): l’aposta pel model convergent contrasta amb els seus usos reals, que combinen elements més particularistes (demostratiu *este*, incoatiu en *-ix*) amb els seus equivalents convergents (*aquest*, *-eix*) per exemple en la pàgina web (visita de 17 de maig de 2013). Aquesta combinació de models, sempre dins la normativa unitària, sembla una aposta per desconnotar-los ideològicament (Mas 2010: 60-61), estratègia que, d’entrada, sembla incompatible amb aquesta aposta exclusiva per un.

Pel que fa a EUPV, les propostes referents a l'administració i el funcionariat parteixen d'una anàlisi de la situació actual segons la qual aquesta és conseqüència directa d'una manca de voluntat política coparticipada pel PP i pel PSPV-PSOE:

“**L'escassa utilització del valencià** en els procediments administratius, incomplint fins i tot normes bàsiques estatals que garanteixen l'atenció a les persones en la llengua oficial de la seua elecció.” (p. 90).

Quant al primer aspecte, el relatiu a les institucions públiques i el funcionariat, la proposta d'EUPV s'allunya del PEVPE i es resumeix amb l'exigència del *requisit lingüístic* per a tota la funció pública.

EU.PA.01. “Vertadera **normalització lingüística** de l'ús del valencià, amb polítiques d'ajuda i promoció de les manifestacions i creacions nostrades, i aplicant-hi el requisit lingüístic no només per a accedir a les àrees de cultura, comunicació, difusió i representació gestionades amb diners públics.” (p. 155).

EU.PA.02. “Exigirem el **requisit lingüístic per accedir a la funció pública** en totes les administracions del País Valencià.” (p. 260).

EU.PA.03. “L'establiment del requisit lingüístic per a l'accés a la funció pública, i el desenvolupament d'un Pla Integral de Normalització Lingüística en l'Administració de la Generalitat que incloga la formació obligatòria i suficient per a tot el personal.” (p. 158).

Pel que fa al model de llengua i la certificació, el programa electoral d'EUPV recull l'homologació de títols del PEVPE (13) i la formula de manera molt semblant. Quant al simbolisme i la identitat, hi dediquen un espai important. Es considera que aquestes qüestions, part del conflicte ara latent i adés explícit en la societat valenciana des de l'anomenada *Transició*, han resultat mal resoltes i se'n proposa un canvi basat en les propostes del nacionalisme fusterià que obviaria els tres decennis de simbolisme oficial. És destacable la dimensió simbòlica que hi adquireix la unitat de la llengua, en posar-la al costat d'elements com l'himne o la bandera:

EU.PA. 04. “[...] l'oficialitat de la senyera de quatre barres (el penó de la conquesta), la Muixeranga com a Himne valencià, la unitat de la llengua i l'ús oficial i habitual de la denominació País Valencià.” (p. 258).

Propostes no sols prospectives, sinó també retrospectives, que intenten solucionar qüestions que s'arrossegueu des de llarg en el camí de la (no) normalització de la llengua al País Valencià.

2.2 Àmbit social

Entre les propostes del PP, les següents es poden considerar pròpies de l'anomenat “àmbit social”:

PP.SO.01 “se suscribirán convenios de colaboración con las distintas Federaciones de Casas Regionales en la Comunitat Valenciana y la Academia [sic] Valenciana de la Lengua.” (p. 195).

PP.SO.02 “les invitaremos [als immigrants] a comprometerse con la CV mediante el conocimiento del valenciano y del Estatuto de Autonomía.” (p. 185).

PP.SO.03 “Estableceremos los mecanismos necesarios para que no se pierda la lengua y cultura valenciana, promoviendo el conocimiento de las mismas en los Centros Valencianos en el Exterior.” (p. 194).

Aquestes propostes fan referència a la immigració i l'emigració. La primera parla de *convenis de col·laboració* i la segona utilitza el verb *invitar*, terme encara més feble que *promocionar* (vegeu la introducció) i que encara compromet menys en cap mena d'obligació jurídica. La tercera proposta sí que parla de promoció i podria *obligar* l'administració a realitzar cursos de llengua i cultura valencianes, o més ben dit, a continuar amb una iniciativa que ja s'ha dut a terme. Crida l'atenció, això no obstant, l'apel·lació a la lluita contra la desaparició de la llengua (per part dels emigrants valencians i dels seus descendents?) com a justificació de la proposta.

De la seua banda, el PEVPE dedica 9 propostes (17-25) a aquest àmbit. La major part van destinades a promocionar l'ús de la llengua en el sector privat (17-21), però amb una certa falta de concreció, amb l'excepció de la 21, que especifica en la subvenció econòmica el tipus de *suport o impuls*. Destaca la inclusió, entre els col·lectius objecte de promoció lingüística, de les "confessions religioses" en general, un dels àmbits més impermeables a la llengua pròpia al País Valencià.⁶

La proposta 25 estableix una obligació d'ús de la llengua en l'àmbit privat. Això suposaria una novetat remarcable en la política lingüística valenciana, caracteritzada per la manca de mesures efectives i obligatòries d'imposició de la llengua, fins i tot en l'àmbit de l'administració pública (Esteve 2011). Des d'aquesta perspectiva, es tracta d'una mesura *forta*, que ha comportat, de fet, una polèmica social considerable a Catalunya, on es va regular amb el Codi de consum de 2010 i inclou capacitat sancionadora des del 2011. Per una altra banda, la sentència 147/1996 del Tribunal Constitucional espanyol, que avala la possibilitat de regular l'etiquetatge en llengua pròpia, podria servir d'aval legal a la mesura.

Hi ha tres propostes (22-24) que suposen una acció per part de l'administració que només indirectament repercutiria en el comportament lingüístic dels administrats: s'hi proposen campanyes de sensibilització sobre els drets lingüístics, de promoció de la llengua a l'estranger i la normalització de la senyalització viària. En la promoció a l'estranger trobem una coincidència notable amb el PP, que fins i tot fa una proposta més concreta. Quant als drets lingüístics, pensem que en el cas del PEVPE cal entendre'ls aplicats als parlants de la llengua minoritzada, que és l'únic subjecte de les propostes de normalització lingüística d'aquest text.

Tant PSPV-PSOE com CC fan seues totes les propostes de PEVPE en aquest àmbit i n'afegeixen algunes d'específiques. El PSPV-PSOE, a més, en fa dos que, més que mesures, són redactades com a "declaracions d'intencions", com les que han caracteritzat la major part de l'acció dels successius governs valencians en aquest camp (Montoya 2006: 97):

PS.SO.01. "Ens comprometem a promoure l'ús i el coneixement del valencià per part de tots els valencians i les valencianes com a element identitari i cultural de primer ordre" (Àmbit de la comunicació i la cultura, p. 148).

PS.SO.02. "Garantirem els drets lingüístics dels ciutadans en l'àmbit laboral, comercial i en tots els àmbits socials". (p. 147).

Tanmateix, es pot afirmar que aquest partit proposa un pas avant en l'àmbit social, no amb mesures noves sinó augmentant la definició i l'abast de les 17, 18, 20 i 21 de PEVPE. Reproduïm tot seguit el que es podria considerar una reformulació d'aquestes propostes però amb elements nous que marquem en negreta (entre parèntesi, el número de la proposta de PEVPE que desenvolupa cadascuna):

PS.SO.03. "Impulsarem **normes legals** que afavorisquen l'ús i la promoció del valencià en els diferents àmbits de la vida social." (p. 147). (17).

⁶ Incloent-hi la religió catòlica, com és ben sabut. Un bon exemple n'és que l'AVL va anunciar el desembre passat la publicació de la traducció al valencià del Missal romà després de deu anys d'impulsar-ne infructuosament l'aprovació canònica.

- PS.SO.04. “Donarem suport a l’aplicació de **plans** de promoció lingüística del valencià i l’**anglès** en **sindicats, empreses privades, organitzacions patronals, esportives**, culturals i religioses.” (p. 147). (20, 21).
- PS.SO.05. “Incentivarem, amb suport econòmic, l’ús del valencià en comerços, **entitats bancàries**, entitats esportives, culturals i religioses, col·lectius, associacions musicals, excursionistes, artístiques, etc.” (p. 147). (17, 20, 21).
- PS.SO.06. “Donarem suport a les associacions o entitats ciutadanes d’immigrants perquè fomenten el valencià en el seu entorn.” (p. 147). (18).
- PS.SO.07. “Coordinarem, amb les diferents entitats relacionades amb la immigració, les accions necessàries per a facilitar informació sobre la **realitat lingüística** de la Comunitat Valenciana.” (p. 45). (18).

L’aportació específica d’aquest partit, més enllà de l’enumeració dels **àmbits** implícits de les propostes 17 i 21 de PEVPE, consisteix, doncs, en

- 1 el compromís de desenvolupament jurídic, mitjançant l’elaboració de normativa legal, per a la *promoció* social de la llengua, en un àmbit especialment mancat de regulació, tot i que sense referir-se a cap mesura coercitiva o obligatòria –com tampoc no ho fa PEVPE;
- 2 la referència a l’anglès en “l’aplicació de **plans** de promoció lingüística del valencià i l’**anglès**”, en el món empresarial, esportiu i, fins i tot, religiós. Sobta la intenció de promocionar l’anglès en els clubs de pilota o en les parròquies, posem per cas –passeu-nos la ironia inevitable. Cal interpretar-ho com un efecte discursiu de la incorporació de l’anglès com a llengua vehicular del sistema educatiu: una certa fossilització del sintagma ‘en valencià i en anglès’ (vegeu 2.4 i 2.5).
- 3 un major èmfasi en la immigració, afegint informació sociolingüística a la promoció de l’ús.

De la seua banda, CC adopta literalment totes les propostes de PEVPE i n’afegeix una:

- CC.SO.01. “Considerar el valencià com a dret de ciutadania, posant l’accent en la transversalitat, en l’ús social de la llengua i en fer possible viure en valencià amb la concreció d’un “Pacte per la Llengua” entre l’administració local, l’autonòmica i la central i el conjunt d’agents socials valencians.” (p. 87).

Es tracta d’una proposta densa, sens dubte. Descansa sobre dos conceptes clau: *dret de ciutadania* i *transversalitat*. La consideració del valencià com a *dret de ciutadania*, tot i que és dubtós que tinga conseqüències jurídiques directes per la manca de definició legal d’aquest terme, s’ha d’entendre com que aquesta coalició vol posar l’ús de la llengua en el mateix nivell que el dret de vot o de reunió, posem per cas: al nivell dels drets socials fonamentals. El terme *transversalitat*, per la seua banda, és ben habitual en el llenguatge polític dels nostres dies. Se sol aplicar per referir-se a tota mena de polítiques socials que han de transcendir les fites d’una determinada administració per a ser efectives, amb una accepció, que és la usada ací, que també implica els agents socials que hi treballen. Els altres grups utilitzen el terme, per exemple, quan fixen les seues línies programàtiques sobre altres aspectes socials (immigració, igualtat sexual, etc.), però només la Coalició Compromís l’aplica a la política lingüística i, a més, amb l’accepció més extensa: la que suposa la coordinació de les administracions i la societat. Això suposaria una completa novetat en la política lingüística valenciana, caracteritzada per un marcat sectarisme, ja que cada govern ha buscat les seues pròpies aliances i ha menyspreat la resta d’institucions i associacions (Bodoque 2011: 159).

D’altra banda, la transversalitat no és cap novetat en la política lingüística referida al català, sinó que ha estat una de les línies principals de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya en

dates recents (Sanvicén 2008 i 2010). El “Pacte per la Llengua” que esmenta la proposta de CC suposaria la materialització de la coresponsabilitat que impliquen les polítiques transversals. Res a veure, doncs, amb el document homònim que signaren PP i PSPV el 2001 i que va quedar en paper mullat, amb l'excepció de la constitució de l'AVL.

Pel que fa a les propostes d'EUPV, caldria situar en aquest àmbit les quatre que anotem tot seguit:

EU.SO.01. “Dissenyarem noves estratègies de formació lingüística en valencià per a persones immigrades (horaris convenients, formació d'adults, formació en empreses, incentius a la formació lingüística personal o col·lectiva...)” (p. 149).

EU.SO.02. “Incentivarem la retolació pública en valencià d'establiments, d'ofertes comercials, de serveis, etc.” (p. 149).

EU.SO.03. “Estratègies de formació lingüística de quadres i de personal laboral en les empreses.” (p. 149).

EU.SO.04. “Ofertir recursos públics territorialitzats de traducció, correcció, orientació, de textos i produccions lingüístiques per als àmbits empresarials.” (p. 149).

La immigració i l'empresa són els subàmbits a què aquesta coalició dirigeix les seues propostes, tot deixant de banda l'associacionisme cultural i les confessions religioses, establertes en PEVPE i en els programes dels altres partits progressistes. L'EU.SO.02 es pot considerar una reformulació a la baixa de la 25 de PEVPE: canvia la normativa d'etiquetatge per l'incentiu. En definitiva, aquest sembla un dels àmbits menys treballats per EUPV, en contrast amb altres en què presenta algunes de les propostes més, diguem-ne, agosarades.

2.3 Àmbit de la comunicació i la cultura

El PP fa les següents propostes susceptibles de considerar-se dins de l'àmbit de la “comunicació i cultura”:

PP.CC.01. “Daremos soporte a la traducción y corrección de textos de las publicaciones y todos aquellos textos que tengan que tener una amplia difusión.” (p. 316).

PP.CC.02. “Promocionaremos la emisión de programas bilingües (valenciano-inglés) en la programación juvenil e infantil de los diferentes medios de comunicación y formación para la ciudadanía.” (p. 168).

PP.CC.03. “Apoyaremos, a través de incentivos y ayudas cuantitativas y cualitativas, la realización de producciones de obra audiovisual valenciana, con especial acento en las obras en valenciano.” (p. 211).

Aquestes tres propostes del PP es refereixen a diferents subàmbits: la primera va dirigida a la promoció de la llengua escrita i les altres incideixen en el món audiovisual, tant pel que fa a l'emissió (PP.CC02) com a la producció (PP.CC.03). Quant a la primera, és, si més no, curiosa la referència a la gran difusió: no s'especifica com s'estableix aqueixa expectativa de divulgació, ni l'àmbit, o com es quantifica. No se sap en quina direcció es traduiran els textos (al valencià? Del valencià? A altres llengües de l'estat o estrangeres?).

Clarament es torna a posar de manifest la voluntat d'introduir l'anglès en la societat valenciana, ara en l'emissió audiovisual destinada als més menuts, d'una manera potser complementària a la implantació dels programes plurilingües en el sistema educatiu, com veurem més avant. Aquesta insistència en l'anglès, que tampoc no és exclusiva del PP, serà analitzada més detingudament a les conclusions.

Finalment, l'última proposta incentiva la producció valenciana (entesa com a feta per valencians o en terres valencianes?), i especialment, en valencià. Aquesta és una iniciativa que pot ajudar a consolidar la indústria cultural valenciana, encara que no s'especifica com es farà. Suposaria un canvi notable respecte de la política de supressió de subvencions que ha dut a terme aquest partit des que governa (vegeu la introducció). De moment, l'única mesura que han implementat és l'increment de l'IVA per a tot l'àmbit cultural...

Les propostes englobades en el document PEVPE relacionades amb l'esfera de la comunicació i la cultura són 15, i porten la numeració correlativa de 26 a 41. Cal destacar-hi la voluntat de garantir que el valencià siga la llengua d'ús en tota la producció cultural. Les propostes incideixen en la importància del paper normalitzador de Radio Televisió Valenciana, establert en la llei de creació de l'ens i que no es compleix en l'actualitat. De fet, de les 15 propostes, 6 van destinades als mitjans de comunicació i les emissions televisives (27 a 32) i una més a la producció audiovisual en valencià (36). A més, el text proposa mesures de suport a la presència del valencià en els diferents àmbits que constitueixen les indústries culturals.

El PSPV-PSOE recull algunes de les propostes del PEVPE, però deixa fora les 26, 31, 37, 40. Les absències són d'un abast considerable, atesa la promoció lingüística directa o indirecta que implicarien, ja que estan relacionades amb la creació de noves entitats dins la indústria valenciana pròpia per tal de garantir-ne la consolidació i adaptació als nous temps, tot lligant-la a l'ús de la llengua.

De les propostes del PEVPE, els socialistes en reformulen algunes, com ara 27 i 28, que particularitzen en la formació dels professionals. Aquestes propostes evidencien la distància entre la justificació de creació de RTVV i la realitat que ens envolta: 25 anys després de la seua fundació, encara cal proposar la formació lingüística dels professionals que hi treballen. S'hi inclouen també les propostes 29, 32 i 33, amb canvis menors, i les 38 (donar suport a l'edició de música en valencià) i 39 (donar suport a l'exhibició de teatre en valencià), amb algunes modificacions de forma, però no de contingut. Cridanera és la reformulació de la proposta 30, que fa referència a la potenciació dels programes educatius i d'entreteniment en valencià a la televisió local i comarcal: el PSPV-PSOE hi afegeix l'anglès i en trau la delimitació de l'àmbit geogràfic local i comarcal. ¿Estem davant d'una proposta d'introduir aquesta llengua estrangera a la RTVV, per exemple?

PS.CC.01. "Potenciarem programes educatius i d'entreteniment en valencià i anglès en les diferents ràdios i televisions." (p. 148).

Pel que fa a les propostes noves, que no apareixen en el PEVPE, al programa del PSPV-PSOE trobem una gran varietat d'idees destinades a la promoció del llibre i la lectura (al voltant de 30) dins de la secció *llibre, arxius i biblioteques*. D'aquestes, quatre es destinen al valencià, principalment a través del suport als autors i a la creació de premis literaris, si bé és cert que només s'indica que els autors seran valencians i les obres escrites al País Valencià, però no necessàriament en valencià (140-141):

PS.CC.04. "Difondrem la lectura d'autors valencians, tant en el nostre territori com en la resta del món, fomentant el coneixement dels nostres autors, facilitant la traducció d'obres d'autors valencians a altres llengües i la presència d'autors valencians i les seues obres en fòrums nacionals i internacionals." (p. 137).

PS.CC.05. "Crearem el Dia de les Lletres Valencianes, el qual inclourà el Premi de les Lletres Valencianes, que tindrà caràcter periòdic, i donarem suport a la consolidació de concursos i premis literaris plurals." (p. 138).

PS.CC.06. "Difondrem la lectura en valencià, potenciant la presència d'espais específics de llibres en valencià en les biblioteques i llibreries, i facilitant la traducció d'obres literàries al valencià i plans de lectura en valencià a les Escoles." (p. 139).

PS.CC.07. “Ajudarem a la consolidació dels autors valencians, fomentat l’escriptura amb premis literaris i donant suport a l’edició de llibres d’autors valencians, per mitjà del Centre de les Lletres Valencianes.” (p. 139).

Dins l’àmbit de la comunicació i la cultura, també n’hi ha una que recull la mateixa temàtica i especifica: “Promourem campanyes per a incentivar que es llija en valencià i en anglés”. Així, l’única proposta per a la promoció de la lectura en valencià també inclou l’anglès i posa les dos llengües una vegada més al mateix nivell de promoció al País Valencià. També en aquest àmbit de la cultura i la comunicació, el PSPV-PSOE fa algunes propostes que es poden agrupar per al món audiovisual i les arts escèniques, amb especial incidència en el doblatge i la subtitulació en valencià.

PS.CC.08. “Afavorirem la planificació d’ofertes culturals en valencià en àmbits com ara el cinema, la música, el teatre i les activitats d’oci mitjançant la col·laboració entre programadors públics i privats.” (p. 149).

PS.CC.09. “Impulsarem plans des de les institucions públiques, amb suport privat, (entitats bancàries, empreses, i universitats) per al desenvolupament del cine i l’audiovisual valencià, en coordinació amb RTVV, amb ajudes a la producció, la difusió, la formació i el doblatge en valencià.” (p. 143).

PS.CC.10. “Promocionarem les pel·lícules doblades al valencians als circuits comercials i potenciarrem la projecció de versions originals subtitulades en valencià.” (p. 149).

Coalició Compromís assumeix totes les propostes que apareixen al PEVPE, amb l’única excepció de la número 40 (proposada per EUPV, com s’indica al mateix document). Com estem veient, es tracta del grup polític que transcriu d’una manera més fidel les propostes d’Escola Valenciana, la qual cosa significa un primer estadi de realització de la seua concepció de la transversalitat que ha de regir la política lingüística valenciana (vegeu, més amunt, CC.SO.01).

Per la seua part, EUPV fa un plantejament bastant diferent al seu programa electoral, que elabora en forma de posicionament ideològic i filosòfic. En aquest sentit, no sembla recollir les propostes del PEVPE, sinó presentar-ne de noves. El seu punt de partida és clarament i explícita l’oposició a la política cultural del partit en el govern —o dels partits, però amb esment especial del que hi és ara:

EU.CC.01. “Combatre enèrgicament i radicalment la banalització de la cultura i les polítiques d’incultura practicades sobretot pel PP (secessionisme lingüístic, marginació de determinats sectors professionals, manipulació del folklore valencià, etc.).” (p. 255).

De fet, algunes propostes inclouen una reflexió política considerable que sembla encaminada a subratllar el valor simbòlic de la cultura i la llengua en un sentit diametralment oposat a la manera en què les entén el PP —oposat també en el sentit que aquesta dimensió s’acompanya de propostes efectives de promoció lingüística. Des d’aquest punt de vista, no deu ser casual que siga ací on trobem una de les escasses aparicions del terme *català* per referir-se a la llengua, terme fins i tot perseguit pel partit governamental:⁷

EU.CC.02. “Potenciació de la identitat cultural del País Valencià. En aquest sentit, cal urgentment desenvolupar, aprofundir i recuperar la cultura nacional del País Valencià, en la seua

7 Mentre redactàvem aquestes línies, es produïa l’enèsima sentència judicial que avala l’ús del terme *llengua catalana* en una universitat valenciana, enfront del recurs del Consell: http://www.ara.cat/paisvalencia/TSJ_valencia-Universitat_Jaume_I-Castello-catala-Pais_Valencia_0_914308721.html. Mentre les revisàvem, s’acabava de produir la notícia esperpèntica de la proposició del PP a Les Corts que situa els orígens del valencià entre la prehistòria i l’època ibera. Això trenca l’ambigüitat controlada, esbiaixada cap al secessionisme, que havia caracteritzat el PP: ja no se *suggereix* que valencià i català són llengües diferents, sinó que s’afirma, tot fent ús d’una de les pseudoteories més tronades del blaverisme: <http://www.vilaweb.cat/noticia/4126642/20130619/valencia-llenguatge-iber-proposicio-delirant-pp-corts.html>.

perspectiva històrica, lingüística, sociocultural i política (al capdavant, la cultura és un dels elements característics de tot fet nacional, segons adduï Pierre Vilar).” (p. 141).

EU.CC.03. “Resulta vital per a la pervivència del català al País Valencià prestar ajut i promocionar el món editorial, i de manera urgent i necessària, les empreses i els autors i les autores que publiquen en valencià, per tal d’adquirir una autèntica cultura dinàmica i plural. Això suposa aplicar-hi una política de protecció al llibre i als textos literaris, divulgatius o periodístics en valencià, tant en format de paper com en format electrònic i digital, així com afavorir la diversificació d’especialitats i la traducció d’obres o textos d’altres llengües.” (p. 248-9).

EU.CC.04. “Reclamar el reconeixement social i jurídic del dret a la diferència en les activitats culturals, tant en l’ordre personal (cultura gai, feminista) com en el col·lectiu (companyies dramàtiques, productores televisives i cinematogràfiques en valencià).” (p. 258).

També cal relacionar amb la dimensió simbòlica el seguit de mesures destinades a reforçar els vincles dins del territori lingüístic a tots els nivells, especialment a l’institucional:

EU.CC.05. “Cal reforçar els lligams econòmics, històrics i culturals entre el País Valencià, Catalunya, les Illes Balears, Catalunya Nord i la Franja d’Aragó, reforçant el dinamisme i la influència d’una de les regions més potents del sud d’Europa: l’Antiga Corona d’Aragó, Arc Mediterrani o zona Euram.” (p. 258).

EU.CC.06. “[...] “l’àmbit lingüístic i cultural que compartim és una precondició demogràfica molt valuosa per a la producció, distribució i consum audiovisual, editorial, musical, etc. En aquest sentit, impulsarà la col·laboració entre els diversos poders públics de l’àmbit lingüístic, com ja fa la Xarxa Vives d’Universitats.” (p. 258).

EU.CC.07. “EUPV impulsarà la participació del Govern valencià en l’Institut Ramon Llull, del qual ja formen part els governs català i balear. També impulsarà els acords que garantescen una producció cultural conjunta en la nostra llengua i la difusió recíproca pel que fa al sistema comunicatiu públic (televisió, ràdio, Internet, etc.). També donarà suport a la iniciativa privada que contribueix a la vertebració del nostre espai comunicatiu (especialment en premsa escrita i Internet).” (p. 258).

D’altra banda, resulta cridanera la proposta de dinamitzar les institucions culturals i, en particular, l’Acadèmia Valenciana de la Llengua: cal recordar que Esquerra Unida va votar en contra de la creació de l’ens normatiu valencià. En qualsevol cas, la inclusió de l’AVL en una enumeració d’institucions pot diluir-hi en certa mesura el suport d’EUPV, rarament explícit.

EU.CC.08. “Dinamitzar, donar un major contingut i dotar de majors recursos humans, tècnics i pressupostaris el Consell Valencià de Cultura, l’Acadèmia Valenciana de la Llengua, l’Institut Valencià de la Música, la Filmoteca de la Generalitat, Teatres de la Generalitat, i altres organismes, entitats i institucions de caràcter públic, com ara la Fundació Jaume II el Just.” (p. 255).

Les propostes relacionades amb el món audiovisual recullen l’esperit de les d’Escola Valenciana (27, 28, 29 i 30), que fan referència a la incentivació de l’ús del valencià en els mitjans de comunicació, i la consecució de la “plena valencianització”, si bé reformulades. En la proposta següent trobem una modificació notable, que consisteix en l’establiment d’un sistema de quotes lingüístiques en la indústria cultural. És una de les poques propostes, d’aquest i dels grups polítics en conjunt, que establirien l’ús obligatori de la llengua en l’àmbit privat:

EU.CC.09. “Cal que la indústria cultural i la distribució també contribueixen a garantir als ciutadans i ciutadanes l'accés al consum cultural audiovisual, editorial, musical, etc. en valencià, que es regularà mitjançant quotes.” (p. 260).

Les propostes relacionades amb aquest àmbit que enumerem tot seguit se centren en la situació de crisi que travessa la societat valenciana, i són més qüestions laborals o fiscals que de suport directe a la llengua. És a dir, una gran part del programa en aquest punt es dedica a la defensa dels treballadors culturals que fan del valencià la seua professió: dobladors, productores cinematogràfiques, treballadors de C9. Les propostes relacionades amb la situació de Canal 9 i Punt 2 són de tres tipus; un de llengua, dirigit als treballadors del doblatge, un de contingut, dirigit a definir la programació de l'ens, i un tercer que aborda directament la qüestió laboral.

EU.CC.10. “Apostar per augmentar la producció pròpia, com a mínim un 50% d'aquesta, fent de la RTVV un element dinamitzador i imprescindible de l'audiovisual valencià. En aquest sentit, ens comprometem, primer, a la signatura d'un nou Conveni amb el Col·lectiu de professionals del Doblatge en valencià, on es reconega el deute de la RTVV, així com a garantir el doblatge al valencià tant de les principals pel·lícules i sèries com dels programes infantils i documentals, tant a Canal 9 com a Punt 2.” (p. 264).

EU.CC.11. “Creació del Consell Assessor previst a Llei de creació de la RTVV que ajude a establir un mecanisme de col·laboració i entesa entre la societat valenciana i els/les periodistes de la RTVV, per tal de garantir una programació amb uns continguts que responguen a les necessitats i inquietuds socials.” (p. 264).

EU.CC.12. “Un model de relacions laborals que se centre en la reducció de la temporalitat i la precarietat, introduïdes i generalitzades a través del que es coneix com la polivalència i la flexibilitat. Estabilització de la plantilla en una primera fase, amb la generalització de la contractació indefinida, per eixamplar la plantilla a llarg termini, mitjançant un esforç fiscal autònom, entenent la RTVV com un element de dinamisme econòmic davant la particularitat de la crisi econòmica que afecta el sector de l'audiovisual. Esquerra Unida s'oposarà a l'aprovació d'un Expedient de Regulació d'Ocupació.” (p. 265).

2.4 Àmbit educatiu

El PP va presentar cinc propostes per a aquest àmbit, que en realitat en són dos de reformulades, en contrast amb una mitjana de quinze per part dels altres partits i coalicions i amb les 18 del PEVPE. Ja s'ha avançat, tanmateix, que les seues són d'un abast ben profund, fins al punt que es poden considerar el *detonant* del PEVPE i de l'adhesió de l'oposició en peça a aquest document —i de la polèmica mediàtica consegüent. Vegem-les:

En el capítol *Educación* (p. 138-155):

PP.ED.01. “Estableceremos un modelo plurilingüe que, garantizando la presencia equilibrada del Valenciano y el Castellano, incorpore como lengua vehicular el Inglés” (p. 144).

PP.ED.02. “Revisión del modelo plurilingüe facilitando, aun más, el acceso a las opciones preferidas” (p. 144).

PP.ED.03. “Creación de la Red de centros plurilingües” (p. 144).

En el capítol *El valenciano* (p. 314-317):

PP.ED.04. “Defendemos y apostamos por un modelo lingüístico integrador, nunca excluyente, basado en la libertad de elección, en la cooficialidad, en la igualdad de derechos y deberes.” (p. 314).

PP.ED.05. “Procuraremos que sean atendidos todos los padres que piden que sus hijos vayan a línea en valenciano o en castellano.” (p. 316).

La *idea força* d'aquestes propostes sembla que és garantir la possibilitat de tria de llengua vehicular de l'ensenyament. Aquesta insistència, junt amb l'ús del modalitzador *Procuraremos*, fa pensar que hi deu haver un desfasament entre l'oferta i la demanda de programes lingüístics, tan difícil de resoldre que el PP només es compromet a intentar-ho. A més, es dóna a entendre que afectaria els programes en general: Programa d'Immersió Lingüística (PIL), Programa d'Ensenyament en Valencià (PEV) i Programa d'Incorporació Progressiva (PIP), de més a menys presència del valencià com a llengua vehicular de l'ensenyament.⁸

Aquesta generalització hipotètica amaga la situació real de desigualtat entre el català i el castellà al País Valencià. La darrera proposta és un exemple perfecte de l'*estratègia bilingüista* a què ens hem referit repetidament en aquest article. Es tracta senzillament de reclamar, sota l'aparença d'igualitarisme, la mateixa garantia de drets suposadament conculcats a les dos llengües, mentre la realitat mostra que el volum de reclamacions per la llengua d'escolarització és infinitament superior per a la llengua minoritzada.⁹

Però l'esment de la igualtat de deures podria contradir aquesta estratègia. Dins d'un marc caracteritzat per l'escassetat, si no absència, de deures de coneixement o d'ús de la llengua minoritzada (Esteve 2008), vol dir que el PP proposa un canvi en aquesta situació? És altament improbable, no cal dir-ho. Sense eixir dels límits del programa electoral, ho desmentiria l'absència de cap altra proposta en el sentit d'exigir en cap moment, àmbit ni circumstància cap deure de ningú relatiu al valencià. S'ha d'interpretar, doncs, com un ús no prou conscient d'una fórmula jurídica esdevinguda clíxé: *igualdad de derechos y deberes*.

D'altra banda, atorgar als pares el poder i la responsabilitat de la decisió suposa, d'entrada, supeditar els criteris pedagògics a la llibertat d'elecció, ja que els millors resultats en competència lingüística tant del valencià com del castellà, s'han obtingut sempre amb els programes de docència en valencià (PEV i especialment PIL, vegeu Baldaquí 2004). En aquest sentit, s'ha posat sovint de manifest com de problemàtica és la noció mateixa de tria, des del moment que hi ha tota una sèrie de factors condicionants, incloent-n'hi de sociolingüístics i de burocràtics, que limiten les possibilitats dels qui els desconeixen (Pennycook 1994). El sistema vigent a hores d'ara, que descansa en els consells escolars com a òrgans de decisió en què conviuen experts i pares, està pensat precisament per pal·liar aquesta mancança de dades per part dels usuaris.

L'altra proposta referent a l'organització escolar és la introducció de l'anglès com a llengua vehicular amb el programa (*modelo* en l'original) plurilingüe (en contraposició a *línea en valenciano*). No és l'única proposta d'ús vehicular d'aquesta llengua en el sistema educatiu: hi ha el compromís de fomentar-la en el batxillerat (p. 144) i en les universitats (p. 157), on no hi ha cap proposta per al valencià. De més a més, s'hi vol posar en marxa una “experiencia en **Inmersión Lingüística en Inglés**” d'un abast tan ample com poc concret (p. 145).¹⁰ Difusa és també l'*ampliació* de l'ensenyament del xinès (p. 145), de manera optativa i en activitats extraescolars. Notem que aquesta insistència en les llengües estrangeres, especialment en l'anglès com a llengua vehicular, no respon als objectius educatius vigents en aquell moment: el Decret 112/2007 de la Generalitat Valenciana fixa uns objectius ben diferents en la competència lingüística de les llengües oficials (“Conèixer i utilitzar de manera apropiada el valencià i el castellà, oralment i per escrit”) i de l'estrangera (“competència comunicativa bàsica”).

Pel que fa al PEVPE, que es va presentar en plena polèmica sobre la proposta de programa plurilingüe del PP, fa 18 propostes per a l'àmbit educatiu (42-59), que és així el més nombrós. Una vegada rebutjades

8 L'ús de la denominació popular *línea* en compte de la tècnica i oficial (*programa*) s'ha d'emmarcar en una estratègia que consisteix a evitar els termes propis de la sociolingüística i prioritzar els col·loquials: aquests darrers no impliquen una anàlisi de les causes del conflicte lingüístic; de fet, no impliquen tan sols l'existència d'un tal conflicte (Mas 2012).

9 Per exemple, es pot comprovar que l'ítem “Ús del valencià” sol ocupar un capítol en l'índex dels informes anuals del Síndic de Greuges valencià, per la quantitat de queixes que genera: <http://www.elsindic.com/va/informes-anuals.html>

10 «Pondremos en marcha en colaboración con otras Administraciones una experiencia en **Inmersión Lingüística en Inglés** en una zona rural de la Comunitat Valenciana para alumnos, docentes, etc.»

per a l'anàlisi la 45 i la 59, perquè no es refereixen a l'ús del valencià, la resta de propostes es pot agrupar temàticament en:

- l'assumpció d'un model d'educació plurilingüe i intercultural (42);
- la prioritització i l'extensió de l'ús del valencià com a llengua vehicular (44, 47, 48);
- les accions garantistes del bon funcionament d'aquesta extensió (43, 46, 49, 50, 51, 52, 53);
- el suport als agents socials relacionats amb l'educació (54, 55, 58);
- l'ensenyament de la llengua a adults (56, 57).

El model d'educació plurilingüe de la FEV, tal com explicita la proposta 42, es basa en el document de Vicent Pascual *L'escola valenciana. Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu valencià* (Pascual 2011). La diferència fonamental amb la proposta del PP és que la FEV fa partir el treball de la competència lingüística plurilingüe de l'objectiu explícit de prioritzar la llengua pròpia:

“aconseguir que la nostra llengua esdevinga, en un context progressivament multilingüe i multicultural, la llengua de comunicació, integració i cohesió social de la nostra àrea lingüística; i en l'àmbit educatiu, que es convertisca —juntament amb la cultura que li és pròpia— en el nucli compartit de coneixements, destreses i valors” (Pascual 2011: 9).

A més, les mesures de reforç dels programes bilingües impliquen una voluntat d'actuar en les parcel·les més deficitàries de la seua extensió: els territoris castellanoparlants (44), l'ensenyament privat o concertat (47) i els nivells educatius posteriors a l'EPO, incloent-hi la universitat (48). El bloc de *mesures garantistes* dona suport a l'ús de la llengua i l'ensenyament en valencià en tots aquests nivells, i n'inclou algunes de tan bàsiques que resulta esfereïdor constatar que encara no s'han dut a terme, com ara les 51-53; al costat d'altres que suposarien una novetat: la implantació de l'anomenat *requisit lingüístic* a l'ESO (49) i fins i tot a la universitat (50). El programa es completa amb el suport als agents socials que treballen per l'ensenyament en valencià (54, 55, 58) i l'increment de la competència lingüística dels adults (56), amb esment dels immigrants o nouvinguts (57).

El PSPV adopta només parcialment les propostes d'aquest document en l'àmbit educatiu. De fet, és ací on més distància marca amb el document de la federació d'associacions per la llengua: no inclou sis de les seues propostes, les 42-45, 50 i 59, i en proposa quatre de noves, assimilables a dos, com veurem després. Deixem fora de l'anàlisi la 45 i la 59 pels motius exposats adés, però també la 42, atés que l'assumpció d'un document particular en un programa electoral és improbable.

L'absència de la proposta 43, tot i que és semblant a altres referides a la promoció dels programes bilingües, és ressenyable perquè en aquesta hi ha l'esment d'uns “manaments legals” als quals podria fer l'efecte que el PSPV no es vol comprometre. De tota manera, les absències més importants són les de la 44 i la 50: es refereixen a dos àrees en què l'ensenyament i l'ús de la llengua han avançat ben poc, com són els territoris de predomini lingüístic castellà i la universitat. Això fa recordar la *tebiesa* de la política lingüística de l'etapa en què aquest partit va ocupar el govern valencià (la infraplanificació). Tanmateix, la proposta 47 n'és l'excepció, en establir l'obligació d'ensenyament en valencià en l'àmbit de l'escola concertada.

Les quatre propostes pròpies del PSPV són les següents:

PS.ED.01. “Establirem un model d'ensenyament plurilingüe que garantisca que, en acabar l'ensenyament obligatori, tot l'alumnat siga capaç de dominar les dos llengües oficials i, almenys, una d'estrangera.” (p. 47).

PS.ED.02. “Crearem la xarxa de centres plurilingües però alhora promourem l’ensenyament en valencià, amb els recursos necessaris per a portar a terme els programes lingüístics.” (p. 47).

PS.ED.03.. “Accelerarem l’eixamplament de l’ensenyament en valencià per a aconseguir el coneixement igualitari de les dos llengües oficials, ja que l’èxit dels programes bilingües és la base més bona per a aconseguir el plurilingüisme.” (p. 149).

PS.ED.04. “Implantarem i desenvoluparem, en tots els centres, els programes PIL (Programa d’Immersion Lingüística) i PEV (Programa d’Ensenyament en Valencià).” (p. 149).

S’hi dibuixa, a grans trets, el model d’ensenyament plurilingüe d’aquest partit. La qüestió més clarament definida va en la mateixa línia que el plurilingüisme del PP: l’equiparació del nivell de competència lingüística (*domini*) entre les llengües oficials i “almenys, una d’estrangera”, enfront de l’objectiu vigent d’assolir una “competència comunicativa bàsica” en llengua estrangera (vegeu més amunt). Però les propostes PS.ED.02 i PS.ED.03 impliquen la voluntat de salvaguardar explícitament els programes d’ensenyament en valencià, en contrast amb el partit conservador.

També en un altre sentit és remarcable la proposta PS.ED.03: justifica l’extensió de l’ensenyament en valencià no ja amb arguments de normalització lingüística, sinó des del seu valor instrumental al servei d’un altre objectiu com és el mateix plurilingüisme. La proposta admet la paràfrasi *promourem l’ensenyament en valencià perquè això garanteix l’ensenyament de l’anglès*. No es pot afirmar que aquest siga l’únic motiu que considera el PSPV per a l’ensenyament en valencià, però el fet que s’use aquesta argumentació és ben notable.

La CC tanca l’apartat del seu programa electoral dedicat a l’àmbit educatiu amb la transcripció literal de totes les propostes de PEVPE, amb l’única excepció de la 42, i sense fer-ne cap de diferent. En aquest cas, però, l’absència de la proposta 42 és ben significativa, ja que no es veu compensada per una exposició alternativa d’un model de plurilingüisme. És a dir, CC és l’únic grup polític que ni tan sols esmenta aquest model.

Tampoc no trobem el que s’entén per una proposta pròpiament dita d’ensenyament plurilingüe en el programa d’EUPV, però sí referències indirectes. Per exemple, en el posicionament crític sobre la manera en la qual està desenvolupant-se el plurilingüisme experimental, bé perquè no garanteix l’aprenentatge de llengües estrangeres (p. 89), bé perquè “està fent-se a costa dels programes d’ensenyament en valencià”, a partir del qual s’assevera que “La generalització dels programes plurilingües reals ha de ser amb la garantia del domini del valencià” (p. 95). Això coincideix amb la intenció del PSPV d’evitar que el plurilingüisme represente un perill o un obstacle per a la llengua pròpia.

Les propostes pròpiament dites d’EUPV per a l’àmbit educatiu són les següents:

EU.ED.01. “Cal reformar la LUEV perquè l’educació bilingüe siga assumida com a model propi de tot el sistema educatiu valencià. En un primer pas [abans de desaparèixer], els Programes d’Incorporació Progressiva, en l’Educació Infantil s’han d’impartir en aquesta llengua un mínim de 10 hores setmanals. L’àrea de Ciències, Geografia i Història –abans Coneixement del Medi– s’ha d’impartir en valencià des del primer curs de Primària.” (p. 96).

EU.ED.02. “En tots els centres sostinguts amb fons públics s’ha de procedir a una introducció progressiva dels programes d’educació bilingüe en els quals, a més del valencià, s’estudien en aquesta llengua i durant l’escolaritat obligatòria, com a mínim, tres àrees no lingüístiques” (p. 96).

EU.ED.03. “Impulsar l’educació en valencià-català, posant en marxa programes d’immersió lingüística en tots els nivells educatius” (p. 178, Joventut, educació i participació).

EU.ED.04. “Increment de les partides pressupostàries destinades a les línies en valencià, assegurant la seua continuïtat des de l’educació infantil fins a la Universitat” (p. 112, Finançament i planificació educativa).

“**un pla específic per a fomentar la docència universitària en valencià** fins a aconseguir els nivells de les universitats del nostre àmbit lingüístic” (p. 132 Universitat i investigació).

EU.ED.05. “Establir plans d’acollida i immersió lingüística per a l’alumnat immigrant” (p. 98, El dret de tots i totes a aprendre amb èxit).

EU.ED.06. “Promoció de les línies d’ensenyança en valencià.” (p. 130, Formació de persones adultes).

EU.ED.07. “tot el professorat de Secundària que imparteix docència, tant en nivells obligatoris com no obligatoris, ha de posseir la capacitació lingüística i tècnica adequada per a impartir l’ensenyament en qualsevol dels dos llengües oficials” (p. 96).

“impulsar programes obligatoris d’actualització lingüística per a assegurar que el total del professorat siga bilingüe”. (p. 179), en el capítol “Joventut, educació i participació”

EU.ED.08. “Reconeixement de la titulació de Filologia Catalana en el Decret 60/02. Homologació administrativa dels títols de les Junes Qualificadores de Catalunya i les Illes Balears” (p. 96).

Les propostes més importants del PEVPE s’hi poden reconèixer: l’extensió dels programes d’educació en valencià (cal entendre així el terme *educació bilingüe*) al llarg del sistema educatiu, fins i tot a la universitat, i la certificació de la capacitació lingüística dels professors d’educació secundària. Exposades, això sí, amb una major concreció: s’hi parla d’hores i matèries, d’un pla de foment i de l’actualització lingüística obligatòria del cos docent. També s’hi observa més atenció a l’educació lingüística dels immigrants com una eina d’integració. Però es constata alguna absència notable: destaquem la de la 44, referida als territoris castellanoparlants. Tinguem en compte que determinats sectors nacionalistes no els han contemplat mai com a objecte d’accions en favor de la llengua ni, tot sovint, tampoc de l’acció política de construcció nacional.

Per últim, remarcuem la proposta EU.ED.08. La proposta, reforçada pel terme sincrètic *valencià-català* de l’anterior, implica un posicionament clar en favor del reconeixement de la unitat de la llengua en el conflicte latent i permanent sobre el nom i l’entitat del valencià. Això situa EUPV als antípodes de l’ambigüitat dels partits majoritaris i prop de CC, que també subratlla la unitat de la llengua en el programa electoral amb l’ús de fórmules sincrètiques com ara *llengua catalana/valenciana* (Mas 2012). EUPV ho fa d’una manera més explícita i, diguem-ne, simbòlica: aquesta proposta no implica un augment directe de l’ús de la llengua.

3 Resultats

En aquest apartat, presentarem els resultats que es desprenen de l’anàlisi anterior. Per començar, diferenciem tres tipus de propostes: a) les que tenen a veure amb l’ús lingüístic només d’una manera indirecta, que anomenarem de gestió; b) les referides a qüestions simbòliques, i c) aquelles que incidirien directament i inequívoca en l’ús de la llengua. Les indiquem de la manera següent en la taula 2:

Àmbit polític i administratiu: lletra redona.

Àmbit social: lletra **negreta**.

Àmbit de la cultura i la comunicació: subratllat.

Àmbit educatiu: *cursiva*.

Grup polític	Gestió	Símbol	Ús
PP	PP.PA.02, PP.PA.03, PP.PA.04, PP.PA.05, PP.PA.06, PP.SO.01, PP.SO.03, PP.ED.01, PP.ED.02, PP.ED.03, PP.ED.04, *PP.ED.05	PP.PA.07	PP.PA.01, PP.SO.02, PP.CC.01, PP.CC.02, PP.CC.03, *PP.ED.05,
PSPV-PSOE	2, 3, 4, 11, 12, 14, <u>27</u> , <u>28</u> , 47-49, 51-53, 56-58, PS.PA.01, PS.PA.02, PS.PA.03, PS.PA.04, PS.PA.05, PS.ED.01, PS.ED.02, PS.ED.03, PS.ED.04,	5, 13, PS.PA.06, PS.PA.07, *PS.SO.01, PS.SO.07 (*18), PS.CC.04, PS.CC.05, PS.CC.07,	<u>29</u> , <u>32</u> , <u>33-36</u> , <u>38</u> , <u>39</u> , <u>41</u> , <u>46</u> , <u>54</u> , <u>55</u> *PS.SO.01, PS.SO.02 PS.SO.03 (17), PS.SO.04 (20, 21), PS.SO.05 (17, 20, 21), PS.SO.06 (*18), PS.CC.01, PS.CC.02, PS.CC.03, PS.CC.06, PS.CC.08, PS.CC.09, PS.CC.10,
CC	2, 3, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 23 , 26-28 , <u>31</u> , <u>43-45</u> , <u>47-53</u> , <u>56-58</u> , *CC.SO.01,	5, 6, 13, 15, 16, 24 , *CC.SO.01,	8, 10, 17-22 , 25 , <u>29</u> , <u>30</u> , <u>32</u> , <u>33-41</u> , <u>46</u> , <u>54</u> , <u>55</u> , *CC.SO.01,
EUPV	*EU.PA.01, EU.PA.02, EU.PA.03, EU.CC.11, EU.CC.12, EU.ED.01, EU.ED.02 (47), EU.ED.03, EU.ED.04 (48), EU.ED.05, EU.ED.06 (57), EU.ED.07,	13, EU.PA.04, EU.CC.01, EU.CC.02, EU.CC.04, EU.CC.05, EU.CC.06, EU.CC.07, EU.CC.08, EU.ED.08,	*EU.PA.01, EU.SO.01, EU.SO.02, EU.SO.03, EU.SO.04, EU.CC.03 (33, 34), EU.CC.09, EU.CC.10,

Taula 2. Dimensions de les propostes de PL.

Les mesures de gestió són les més nombroses, tant en general com dins de cada grup. És una dada considerable *per se*: indica la magnitud del que hi ha per fer en aquesta matèria al País Valencià. Les propostes simbòliques tenen un pes relatiu considerable, tot i que, en general, els partits en presenten també més d'ús, amb l'excepció d'EUPV. En l'apartat següent, de conclusions, farem una anàlisi del valor simbòlic que sembla tindre la llengua per a cada formació.

Pel que fa a c) *les mesures proposades per a augmentar l'ús* de la llengua, distingirem entre les dirigides al sector públic i les dirigides al sector privat. En ambdós sectors, veurem si es tracta de mesures pròpiament dites o meres declaracions d'intencions. Només en el sector privat, distingirem entre mesures de promoció i obligatòries.

Grup polític	Sector	Mesures	Declaracions
PP	Públic		PP.PA.01, PP.SO.02, *PP.ED.05 ('Procuraremos')
	Privat (promoció)	PP.CC.01, PP.CC.02, PP.CC.03	
	Privat (obligació)		

PSPV-PSOE	Públic	*PS.CC.01, PS.CC.02, PS.CC.05, PS.CC.06, *PS.CC.07,	
	Privat (promoció)	29, 33-36, 38, 39, 41, 54, 55, PS.SO.04, PS.SO.04 (20, 21), PS.SO.04 (20, 21), PS.SO.05 (17, 20, 21), PS.SO.06 (*18), *PS.CC.01, PS.CC.03, *PS.CC.07, PS.CC.08, PS.CC.09, PS.CC.10,	32, *PS.SO.01, PS.SO.02,
	Privat (obligació)	25	
CC	Públic	8, 22, 32, 46, *CC.SO.01,	
	Privat (promoció)	10, 17-21, 29, 30, 33-36, 38, 39, 41, 54, 55, *CC.SO.01	
	Privat (obligació)	25	
EUPV	Públic	EU.CC.10,	
	Privat (promoció)	*EU.PA.01, EU.SO.01, EU.SO.02, EU.SO.03, EU.SO.04, EU.CC.03 (33, 34),	*EU.PA.01,
	Privat (obligació)	EU.CC.09,	

Taula 3. Les mesures per a incentivar l'ús segons la incidència.

La taula 3 mostra una abundància relativa de mesures dirigides a la promoció de l'ús de la llengua en el sector privat, la major part dels àmbits social i de la cultura i la comunicació. Més significativa resulta la dada del caràcter obligatori de les propostes en l'àmbit privat: els partits majoritaris no en fan cap i les coalicions de l'esquerra nacionalista, en fan només una.

4 Conclusions

La darrera campanya electoral per a les Corts Valencianes va estar marcada, en matèria de política lingüística, per la proposta del Partit Popular d'establir un programa plurilingüe en el sistema educatiu valencià. Val a dir que el protagonisme de la proposta i de la política lingüística en general va ser en realitat molt esquitit, ja que, per exemple, cap partit va desenvolupar cap argumentació sobre aquest punt en els debats televisats. Però un trencament com aquest del consens sobre els programes bilingües, més o menys *promocionats* pels successius governs socialistes i del PP, tampoc no podia passar desapercebut. Va provocar l'escenificació d'un nou consens, el dels partits de l'oposició —i d'altres d'extraparlamentaris no analitzats ací—, en matèria de política lingüística, al voltant del document *Propostes d'Escola Valenciana per als programes electorals*. Hem usat el terme *escenificació* per tal de subratllar la importància de l'assumpció pública del document, que van cobrir els principals mitjans de comunicació, més enllà del reflex directe i explícit de les propostes concretes en els programes electorals respectius que hem vist en els epígrafs anteriors.

A tall de conclusió, veurem una síntesi de la proposta de cada partit, en relació als altres i a la política lingüística practicada fins ara al País Valencià. Clourem l'article amb algunes reflexions que voldrien contribuir al debat sobre la novetat principal en la política lingüística de principi de segle: el paper que els partits principals proposen per a l'anglès en l'escola i, en algun cas, també fora d'aquesta.

El Partit Popular es caracteritza clarament pel continuisme amb la feblesa que ha caracteritzat la política lingüística valenciana, segons hem vist a la introducció: les seues propostes solen començar amb termes com *fomentar*, *invitar*, *incentivar*, *convenio*, i no impliquen mai l'obligació en cap àmbit d'usar o conèixer la llengua pròpia. Pel que fa als drets lingüístics, continua sent ben pertinent parlar de *contraplanificació*, atès que, d'una banda, aprofundeixen en l'estratègia bilingüista de diluir la reivindicació dels drets dels parlants de la llengua minoritzada en un igualitarisme aparent amb la dominant; de l'altra, la proposta de plurilingüisme educatiu es pot entendre com un veritable torpede en la línia de flotació de l'únic àmbit on hi ha(via) una certa garantia de dret lingüístic, l'escola. Ho analitzarem més avant. Destaquem ara que aquesta és l'única proposta marcadament nova d'aquest partit.

En la qüestió simbòlica i la política sobre la llengua, el continuisme del PP és total. L'estratègia de l'estranyament lingüístic arriba al paroxisme de proposar el reconeixement dels certificats de la mateixa Generalitat Valenciana, cal suposar que per donar a entendre que no se'n reconeixeran de la catalana. A més, es defineix repetidament el valencià com a senya d'identitat, i com a tal i en tant que patrimoni cultural, diu que ho és dels valencians i dels espanyols. Si tenim en compte el sentit de les *defenses de la identitat* que ha protagonitzat aquest partit, cal concloure que el valencià es presenta com un tret d'espanyolitat enfront de la catalanitat (per a la complexa qüestió de l'autodefinició nacional i l'ús de la llengua dels valencians, vegeu Castelló, 2013). Només queda coixa la pota del model lingüístic, al qual el PP no fa cap referència, tot i l'ús del model particularista en la major part dels (escassos) textos que el partit publica en valencià (Mas 2010) i malgrat l'antinormisme en els discursos parlamentaris de la major part dels seus dirigents (Doménech 2011).

El PSPV-PSOE incorpora algunes novetats respecte del seu capteniment quan va governar. La més cridanera és, sens dubte, la d'introduir l'anglès en diversos àmbits, no sols a l'escola a través del programa plurilingüe, tot i que, a diferència del PP, els socialistes insisteixen en la salvaguarda dels programes bilingües. També destaca l'exigència del requisit lingüístic per a la funció pública, malgrat el vot favorable a la llei, que no l'incloïa, i que el PEVPE —curiosament també— només la recull per a l'àmbit educatiu. Tenen un caràcter més impositiu un parell de mesures entre les preses del PEVPE, com són l'extensió a l'escola concertada dels programes bilingües i la normativa per a l'etiquetatge en la llengua pròpia. En sentit contrari, es detecten algunes absències significatives, com ara el compromís de promulgar una llei de política lingüística, la creació d'un Institut Valencià d'Indústries Culturals i l'extensió de l'ensenyament en valencià a la universitat o als territoris castellanoparlants, per exemple. I algunes *rebaixes* del PEVPE, més en consonància amb la seua etapa de govern que amb un nou impuls a la llengua, com els canvis de *normalitzar* per *afavorir-ne l'ús* en l'administració.

Com en el cas del PP, el continuisme del PSPV-PSOE és més evident en la dimensió simbòlica. L'ambigüitat esbiaixada cap a la unitat de la llengua es manifesta ací amb la combinació de propostes que la impliquen, com ara l'homologació de títols i certificats lingüístics, amb l'absència de referències explícites cap a la resta de territoris catalanoparlants. La insistència en el suport a l'AVL —és qui més l'anomena— es pot interpretar en si mateixa en aquest sentit: és una institució inequívocament —*explicitament*— valenciana que ha dictaminat la unitat de la llengua —de manera que el partit la reconeix implícitament.

La Coalició Compromís és el grup polític que fa un seguiment més directe, quasi literal, del document d'Escola Valenciana. Una única absència i una única proposta nova són les diferències respecte del PEVPE. Això sí, són significatives: la proposta no recollida és la que fa referència al document propi d'EV sobre plurilingüisme, amb la qual cosa CC es converteix en l'únic grup que ni tan sols en parla tot al llarg del seu programa electoral. D'altra banda, la proposta pròpia de la coalició (analitzada al punt 2.2.) condensa la idea mare del PEVPE de consens en la política lingüística per mitjà de la transversalitat, no sols entre administracions sinó incloent-hi també l'anomenada *societat civil*. I en considerar el valencià “dret de ciutadania” o dret fonamental, se'l mira de traure de la pugna partidista, de manera que les dimensions simbòlica i d'ús de la llengua quedarien imbricades al màxim: la senya d'identitat seria l'ús mateix de la llengua, enfront del nom i l'entitat que n'han estat els components essencials i encara ho són per a altres grups.

Quant als aspectes simbòlics o polítics *sobre* la llengua, ja hem comentat que CC assumeix totes les propostes de PEVPE, la qual cosa implica la referència a altres territoris i institucions i el suport a un model lingüístic convergent. En aquest segon aspecte, el del model lingüístic, deu haver pesat més la voluntat de consens amb la resta de forces progressistes o la intenció de subratllar la unitat de la llengua que no una reflexió al si de la coalició, atès que el grup principal, el Bloc Nacionalista Valencià, fa d'un temps ençà un ús prioritari del model particularista, probablement amb la intenció de destensar la confrontació entre els models de base fabriana.

Esquerra Unida, tot i haver assumit públicament el document de consens, no en reproduïx literalment cap proposta. Això no obstant, són notables les coincidències amb les línies mestres del document, que suposen un impuls decidit a l'estancada política valenciana, i fins i tot amb la major part de propostes per a tots els àmbits. Sobta, en qualsevol cas, que es quede fora de la proposta de regular l'etiquetatge –proposta que assumeixen PSPV i CC. En contrapartida, la seua proposta més *forta* és l'establiment d'un sistema de quotes lingüístiques en el sector audiovisual, un dels més necessitats de regulació, amb capacitat i voluntat sancionadores.

Més particular és el tractament de la dimensió simbòlica de la llengua d'aquesta formació. Mentre que el PSPV hi passa de puntetes, CC tampoc no en parla explícitament sinó que la lliga fonamentalment a l'ús i el PP continua i accentua l'estranyament lingüístic respecte de la resta de territoris, EUPV posa l'accent en la unitat de la llengua, que proposa que siga oficial al costat del canvi de totes les *senyes d'identitat* oficials per les que defensa el nacionalisme valencià dels seixanta ençà. Tot i que és cert que la proposta és coherent amb la trajectòria històrica d'EUPV, aquesta insistència pot tenir a veure amb la irrupció en l'escena parlamentària d'una altra coalició, CC, amb un marcat component nacionalista –component que al seu torn aquesta coalició, paradoxalment i estratègica, mira de fer poc explícit.

Així, l'espai del consens entre les forces progressistes valencianes quant a la necessitat d'impulsar una política lingüística més decidida s'ha mostrat ben ample en la darrera campanya electoral. És, sens dubte, una bona notícia per se, més si tenim en compte que la perspectiva que augmenten suport social i, en algun cas, que arriben al govern, és molt millor que al 2011 segons tots els indicadors. Els entrebancs principals es podrien trobar en els punts més distants: la proposta simbòlica d'EUPV respecte dels altres i la tendència a la baixa del PSPV-PSOE en les mesures d'ús.

Siga com siga, el problema més greu a què es podria enfrontar el català al País Valencià a curt termini sorgeix d'una altra mena de consens, tàcit si es vol, o coincidència si més no: la que hi ha entre el PP i el PSPV-PSOE respecte de la introducció de l'anglès al sistema educatiu i en altres parcel·les de la vida social, com hem vist. No trobem una argumentació explícita d'aquesta necessitat en cap dels dos programes, però sí alguns termes o referències indirectes, ben semblants i eloqüents en ambdós casos: les *nuevas necesidades del mercado* (p. 154) i l'*espíritu emprendedor* (p. 157) en el programa del PP i l'anglès al costat de les TIC com a “eines fonamentals en un món global” (p. 46) en el del PSPV-PSOE. Això dibuixaria un escenari on el valencià, tot parafrasejant Billig (1995), resultaria la *llengua apassionada*, potencialment conflictiva, que necessita reivindicar-se constantment, enfront de sengles *llengües banals*, indiscutibles: a la preponderància de la identitat espanyola que evoca el castellà se sumen els valors de modernitat, professionalitat i tecnologia de l'anglès.

D'altra banda, cal posar de manifest que ni l'ús de l'anglès com a llengua vehicular ni la seua promoció social generalitzada no responen a cap pràctica generalitzada a Europa: fora de l'ensenyament privat de les *international schools* o *bilingual schools*, només el trobem en països nòrdics o en excolònies britàniques sense conflicte lingüístic. De fet, la implementació dels programes multilingües és una qüestió molt sensible que hauria de tindre en compte el context sociolingüístic, la situació de les llengües en contacte i les condicions reals de la societat on es volen implementar (Jessner 2008; Cenoz i Jessner 2009 Alidou et al. 2011, Heugh 2011). Fins i tot institucions com el Consell d'Europa s'han pronunciat en aquest sentit:

Designing “curriculum scenarios” for a plurilingual and intercultural education, which respects everyone’s right to quality education, involves total acceptance of the principle [...] that all languages are of equal value, regardless of their social and national status and weight. This means that the school’s role —where regional languages and the people who speak them are concerned— is to inform parents of their children’s language rights, and provide teaching of, or in, their languages. (Beacco *et al.* 2010: 59).

De més a més, hi ha una mancança de mesures que planifiquen la formació prèvia del professorat, tant pel que fa a la competència lingüística en anglés com de la imprescindible pedagogia específica d’aquests programes (Čok 2009; Hamid 2011). Tot plegat, fa l’efecte d’un intent d’incorporar una mesura pròpia dels sistemes educatius més avançats, al bell mig d’un dels sistemes amb els índexs de fracàs escolar més alts d’Europa. No ens podem estar de qualificar-ho de temeritat.

Tot això en un moment en què l’estratègia bilingüista continua ben viva, si més no en la majoria conservadora espanyolista. Per dir-ho en termes discursius, a la fórmula “en valencià i en castellà” sembla que es vulga afegir “en valencià i en anglés” com a nou clixé de la normalitat comunicativa oficial. Fa l’efecte que cada vegada serà més difícil trobar un text administratiu, incloent-hi el discurs oral dels principals partits, enunciat *només* en valencià.

5 Epíleg

Després d’haver redactat i revisat el present article, s’ha produït l’episodi més greu de la política lingüística perpetrada contra la llengua catalana després de la dictadura franquista: el tancament, de manera imperativa, de RTVV.

El partit en el govern, el PP, no portava cap mesura semblant al seu programa electoral, com hem vist. Però tampoc hi trobarem cap referència a l’ens públic de la comunicació audiovisual valenciana en l’exposició de les mesures de política lingüística d’aquest partit, com hem vist en aquest estudi. Només s’hi parla d’una manera global de mitjans de comunicació i de produccions audiovisuals. RTVV només apareix explícitament al programa electoral d’aquest partit en el relat de les mesures per a l’austeritat.

La unitat dels partits de l’oposició en contra de la mesura ha estat tan contundent com ho va ser el consens sobre política lingüística en general que hem vist ací. La pràctica totalitat de les institucions valencianes que tenen a veure amb la llengua i la cultura en el sentit més ampli (AVL, universitats, associacions cíviques i culturals, etc.) també han emés comunicats contundents de rebuig i cridant al diàleg, tots els quals destaquen el factor lingüístic com a essencial. També hi ha, però, algun silenci clamorós: ni més ni menys que el de l’Institut d’Estudis Catalans o el de l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

6 Bibliografia

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005a) *Llibre blanc de l’ús del valencià I. Enquesta sobre la situació social del valencià 2004*, [València: Publicacions de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua].

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005b) *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l’entitat del valencià*, [València: Publicacions de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua].

ALCARAZ, M.; OCHOA, J.; i ISABEL, F. (2004): “La Llei d’ús i ensenyament del valencià, en via morta”, *Revista de Llengua i Dret*, núm. 41, p. 105-139.

ALIDOU, H., GLANZ, C. & NIKIEMA, N. (2011) “Quality multilingual and multicultural education for lifelong learning”, *International Review of Education* Vol. 57, p. 529–539

BALDAQUÍ, J. M. (2004) “Avaluació sociolingüística dels programes valencians d’ensenyament bilingüe”, MARTINES, V. (coord.) *Llengua, societat i ensenyament*. [Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia

Valenciana], *Vol. I*, p. 17-50.

BEACCO, J. C. *et al.* (2010) *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*, [Estrasburg: Consell d'Europa].

BILLIG, M. (1995) *Banal Nationalism*, [London: Sage Publications],

BODOQUE ARRIBAS, A. (2009) *La política lingüística dels governs valencians (1983-2008): un estudi de polítiques públiques*. [València: Universitat de València].

BODOQUE ARRIBAS, A. (2011) "El model valencià de política lingüística", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 56, p. 143-171.

BRANCHADELL, A. (1996) *Liberalisme i normalització lingüística*. [Barcelona: Empúries].

CASESNOVES, R (2010) "Changing linguistic attitudes in Valencia: The effects of language planning measures", *Journal of Sociolinguistics*, núm. 14/4, p. 477-500.

CASTELLÓ, R. (2013). "La definició nacional de la realitat al País Valencià". Flor, Vicent (ed.) *Nació i identitats. Pensar el País Valencià*. [Catarroja: Afers].

CENOS, J. & JESSNER, U. (2009) "The study of multilingualism in educational contexts", Aronin, L. & Hufeisen, B (ed.) *The Exploration of Multilingualism*. [Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company].

ČOK, L. (2009) "Language policy for cultural and social cohesion" NEWBY D. & PENZ H. (ed.) *Languages for social cohesion. Language education in a multilingual and multicultural Europe*. [Strasbourg: Council of Europe Publishing].

DOMÉNECH, J. (2011) "L'ús del català a les Corts Valencianes. Tria de llengua i de registre dels diputats valencians" *Revista de Llengua i Dret*, núm. 57, p. 105-122.

ESTEVE, A. (2004) "La política lingüística del PP: anàlisi de la legislació de 1995 a 2003", *Revista de Llengua i Dret*, núm. 41, p. 143-171.

ESTEVE, A. (2008): "Per la normalitat dels drets lingüístics", *Actes del I Simposi Internacional sobre Situació i Perspectives del Plurilingüisme a Europa*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.

HAMID, M. (2010) "Globalisation, English for everyone and English teacher capacity: Language policy discourses and realities in Bangladesh". *Current Issues in Language Planning*, Vol 11 núm. 4, 289-310. <http://www.tandfonline.com/loi/rcpl20>

JESSNER, U. (2008) "Teaching third languages: Findings, trends and challenges". *Language Teaching*, Vol. 41:1, 15-56.

MARÍ, I. (2011) "De la normalització a la sostenibilitat: els límits de la planificació de l'estatus", *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 21, p. 83-94.

MAS, J. À. (2008) *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*. [Benicarló: Onada].

MAS, J. À. (2010) "Les connotacions ideològiques dels models lingüístics valencians: situació actual i condicionants històrics", *Caplletra*, núm. 48, p. 47-70.

- MAS, J. À. (2012) “El nom de la llengua i altres termes sociolingüístics en la campanya electoral per a les Corts Valencianes de 2011”, *Terminàlia*, núm. 6, p. 7-14.
- MINGUET, E. (2005) *Els processos de normalització lingüística en l'àmbit municipal valencià*. [València: Universitat de València] (Tesi doctoral accessible en: <http://www.tdx.cat/handle/10803/9805>)
- MONTOYA, B. (2006) *Normalització i estandardització*, [Alzira: Bromera].
- NINYOLES, R. L. (1969) *Conflicte lingüístic valencià*, [València: Tres i Quatre].
- NINYOLES, R. L. (1971) *Idioma i prejudici*. [Palma: Moll].
- PASCUAL, V. (2011) *L'escola valenciana. Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu valencià* [http://www.iifv.ua.es/uem/Model_escola_plurilingue.pdf]
- PENNYCOOK, A. (1994) *The Cultural Politics of English as an International Language*. [Harlow, UK: Longman].
- PITARCH, V. (1984) *Reflexió crítica sobre la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. [València: E. Climent].
- PRADILLA, M. À. (2004) *El laberint valencià. Apunts per a una sociolingüística del conflicte*. [Benicarló: Onada].
- PRADILLA, M. À. (2005) “La deriva estandarditzadora valenciana. Del secessionisme rupturista a l'aïllacionisme particularista” *Zeitschrift für Katalanistik*, 18, p. 141-170.
- PRADILLA, M. À. (2008) *La tribu valenciana. Reflexions sobre la desestructuració de la comunitat lingüística*, [Benicarló: Onada].
- PRADILLA, M. À. (2011) *De política i planificació lingüística. Mirades a l'ecosistema comunicatiu català*, [Benicarló: Onada].
- SANVICÉN, P. (2008) “Context i transversalitat de la política lingüística com a política pública”, *Llengua i Ús*, núm. 41, p. 8-15. [http://www6.gencat.net/llengcat/liu/41_02.pdf]
- SANVICÉN, P. (2010) “Sumar per avançar alhora: la base de l'estratègia transversal de la Secretaria de Política Lingüística (2006-2010)” *Llengua i Ús*, núm. 48, p. 10-31 [http://www6.gencat.net/llengcat/liu/48_13.pdf]
- TEODORO, M. (2008) “La llengua a l'Estatut valencià. Comentaris a les disposicions lingüístiques del nou estatut valencià” *Revista de Llengua i Dret*, núm. 49, p. 125-142.
- XAMBÓ, R. (2001) *Comunicació, Política i Societat. El Cas Valencià*. [València: Tres i Quatre].